

Espanya i Portugal participen com a observadors a la cimera comunitària

MILÀ NO RESOL LA CRISI DE LA CEE

Amb la incorporació d'Espanya i Portugal, encara que a nivell d'observadors, la CEE ha superat sense pena ni joia la cimera de Milà. No s'ha trobat sortida al problema de les decisions per majoria ni al de la unitat europea. En canvi, el projecte d'agrupació tecnològica, sí que sembla que va pel bon camí.

L'esperat moment de la signatura de l'acord d'adhesió d'Espanya a la CEE arribà i només va ser enfosquit pels actes de terrorisme amb els quals va ser saludat per ETA. Enrera restaven els dilatats períodes de negociació i d'objeccions de l'Europa dels «deu» a Espanya. Finalment, sembla que el Mercat Comú ha decidit vincular el seu futur a l'Europa dels «dotze», amb Portugal i Espanya.

Pocs dies després, el Parlament espanyol, per unanimitat, sense l'oposició de cap grup dels representats a la cambra, ratificava l'acord presentat pel ministre d'Afers Estrangers, Fernando Morán, i defensat pel Secretari d'Estat per a les Relacions amb la CEE, Manuel Marín, cap de l'equip negociador. Refrendats pel Parlament espanyol els equilibris aconseguits per Marín i els seus homes a Brussel·les, ara només resta la ratificació dels altres onze parlaments comunitaris perquè Espanya sigui membre de ple dret de la CEE, l'1 de gener de 1986.

Els dos països ibèrics van participar, en qualitat d'invitats observadors, a la cimera comunitària de Milà, gràcies a la deferència de la presidència italiana, que va voler que tant Felipe González com Mario Soares fossin presents al Palau Sforzesco de Milà, els dies 28 i 29 de juny,

per escoltar les opinions que sobre el futur de la CEE tenen els governs que la integren.

La cimera de Milà aprovà un document sobre el mercat intern que inclou un «llibre blanc» el qual proposa que el Mercat Comú europeu sigui una realitat sense fronteres el 1992, en altre sobre l'Europa dels ciutadans i, potser el més important, un altre sobre l'Europa de la tecnologia, en el qual es parla de constituir-se en alternativa tecnològica davant dels EUA i Japó. Els dotze països van aprovar, en aquest sentit i per unanimitat, un acord de cooperació basat en el pla francès «Eureka». Però malgrat tot això, el plat fort de la reunió, que va ser la discussió del projecte polític d'unió europea, va restar com a mínim ajornat fins a una propera ocasió.

La presidència italiana va presentar un document que, malgrat les reticències d'alguns països, es continuarà discutint en una conferència intergovernamental, convocada per Bettino Craxi. L'acord assolit a Milà —que no pot vincular els que no hi estan d'acord— explicita que en aquesta reunió intergovernamental s'hauran de fer propostes per veure com és possible d'arribar a la unió europea per tal de presentar-les al pròxim consell europeu, que se celebrarà el 3 i 4 de desembre a Luxemburg.

SUMARI

**Egipte:
L'era Mubarak**

pàg. 3

**La percepció de la
seguretat
per a la URSS**

pàg. 5

**Angola comença la
liberalització
econòmica**

pàg. 10

**La Unió Europea
Occidental**

pàg. 15

**Brasil. Entrevista
amb el responsable
de la reforma agrària**

pàg. 18

Dossier Cidob. Director: Josep Ribera. Edita i realitza: CIDOB, Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona. Secretaria i Comandes: Roger de Llúria, 125, 1r. 08037-BARCELONA. Està autoritzada la reproducció esmentant la procedència.

Tres en contra.

EL Regne Unit, Grècia i Dinamarca mantenen les seves reserves formals sobre aquesta conferència. Tots tres països són contraris, per diferents raons, a la integració europea. Grècia és el cas més bel·ligerant. El govern Papandreu defensa i defensarà el dret de veto, perquè és una arma importantíssima per a la seva política comunitària (reclamació dels PIM, i d'altres). El govern d'Atenes és el més netament contrari a conferir nous poders al Parlament Europeu d'Estrasburg, o a convocar una conferència intergovernamental que pretengui canviar les «regles del joc», i afavoreixi una política més integradora. La posició compta, a més, amb una vessant militar, ja que una posició més integrada a Europa lligaria de mans el govern grec per a qualsevol plantejament «no alineat» que Atenes volgués fer, aprofitant la seva privilegiada situació geogràfica. Dinamarca és un cas menys actiu encara. Es tracta més aviat d'una raó d'immobilisme que afavoreix l'ambigüitat en la qual es mou el govern de Copenhague, a cavall entre el Mercat Comú i el particular mercat comú escandinau. Una major integració formal a qualsevol dels dos podria fer perillar l'altre.

L'hostilitat britànica és menys escandalosa que la grega però no pas menys efectiva i radical. En síntesi, es tracta pels britànics de preservar el dret al veto, en un país on la població no té massa clar si vol continuar o no dins la CEE. Amb el veto, Margaret Thatcher ha pogut recuperar bona part de la contribució britànica al pressupost comunitari, per ells no seria lògic perdre l'eina que ha fet possible això. D'altra banda hi ha una raó tradicional de la política exterior britànica, que és jugar sempre contra la constitució d'una potència hegemònica a Europa. Aquesta antiga teoria es manifesta ara en jugar contra la constitució de l'eix París-Bonn, com a centre de decisió de la futura política europea.

Cal recordar que en la mesura que per efectuar qualsevol reforma del tractat de la comunitat europea es requereix la unanimitat dels estats membres, el projecte d'unió europea té un fosc avenir. Milà ha suposat un fracàs pel que fa a la reforma del sistema institucional i de retruc sobre totes les altres matèries negociades, encara que siguin èxits aparents, perquè es fa difícil de creure que encara que avui s'impulsa un mercat comú sense fronteres pel 1992, amb lliure prestació de serveis financers,

etc., això pugui portar-se a terme si no canvien els mecanismes de decisió que han portat la CEE a l'esclerosi dels darrers anys.

De res no van servir les propostes que tant França com la República Federal d'Alemanya van plantejar per tal de modificar, de forma immediata i sense rebombori, el procés de presa de decisions dins la CEE. Les iniciatives de París i Bonn pretenien limitar, sense suprimir-lo, el dret al veto, tot ampliant el recurs tècnic a l'abstenció pel que fa a una decisió de la resta d'estats membres (això suposaria no adoptar la mesura amb la qual no s'està d'acord).

La participació espanyola

Tant Espanya com Portugal van afegir-se a la reivindicació majoritària a la CEE de la unitat europea, tot i que a Milà no se'ls va demanar el parer. L'intent compta amb el suport d'Itàlia i la RFA —com els dos països més entusiastes— el Benelux, França i Irlanda, aquesta darrera amb un cert neutralisme. Madrid i Lisboa participaran a la reunió intergovernamental que serà formalment convocada pel consell de ministres comunitaris el 23 de juliol proper, i en la qual els països de la CEE que hi vulguin participar estudiaran els canvis en els mecanismes decisoris i també la reforma dels tractats de la CEE.

Felipe González, el president del govern espanyol, considera que a Milà hi va haver un cert èxit en la política de desbloqueig de la reforma institucional i manifestà que, una vegada més, la cimera comunitària posava de manifest l'existència d'una Europa a «dues velocitats». Segons el cap de l'executiu espanyol, l'oportunitat històrica per a Espanya d'incorporar-se a la CEE, en un mo-

ment tan important com aquest, en què s'intenta configurar l'Europa del futur, no es pot perdre apostant per l'opció dels països que no volen la unitat europea (de «velocitat lenta»). Sembla, doncs, que Espanya vol jugar fort, quan accedeixi al Mercat Comú, a favor de les decisions per majoria en lloc de la unanimitat exigida actualment i també a favor de la unitat europea. Un altre detall que es va desprendre de la cimera de Milà és que Espanya participarà en el projecte Eureka, inicialment francès, al qual s'han anat incorporant la resta dels països comunitaris. La participació espanyola està condicionada —segons González— al fet que Espanya sigui considerada en un pla d'igualtat. D'altra banda, la participació en el projecte Eureka no vol dir que el govern de Madrid pensi abandonar el projecte de Washington de la «guerra dels estels».

González valorà molt positivament la decisió europea de voler plantar cara al repte tecnològic que implica competir amb els Estats Units i Japó, afegint que, per aconseguir-ho, la presa de les decisions comunitàries no pot ser un procés que es perllongui indefinidament.

Mentrestant, a Espanya s'ha encetat la cursa per ocupar els prop de 900 càrrecs a les institucions comunitàries que corresponen a Espanya, dels qual destaquen els dels dos comissaris assignats per Brussel·les a l'Estat Espanyol. Per a aquests càrrecs, sembla gairebé segura la designació de Manuel Marín, el conductor de la negociació d'adhesió, un home al qual molts retreien haver abordat les negociacions com si fossin partides de pòquer, intentant confondre o esgotar els contraris, i decidint-ho tot en els darrers cinc minuts, sempre fora de l'horari previst. També s'especula amb el català Eduard Punset, home pròxim a l'ex-president Adolfo Suárez, que recentment ha deixat la presidència del Cercle Català de Madrid i que és un home ben volgut per moltes instàncies comunitàries (com es recordarà, va ser ministre de relacions amb la CEE). Carlos Robles Piquer és l'home de la Coalició Popular que Fraga voldria veure a Brussel·les com a comissari espanyol. Sembla, però, que tot anirà en funció dels pactes que el govern del PSOE es consideri obligat a fer, tot i que el més probable és que siguin dos homes sotmesos a la disciplina del partit del govern. En aquest cas, l'home que acompanyi a Marín podria ser algun dels ministres que han quedat fora del gabinet després de la darrera remodelació. ■

Xavier Horcajo

Hosni Mubarak anuncia un pla de pau per al Pròxim Orient

EGIPTE CONTINUA EN L'ESCENARI INTERNACIONAL

Egipte, el país dels faraons, del Canal de Suez, del Nil, d'Abdal Nasser, és una república que lluita per mantenir un lloc privilegiat en el Pròxim Orient. Mentre les pressions per part de musulmans radicals per tal d'instalar les lleis de l'Alcorà no s'aturen, el president de la república, Hosni Mubarak anuncia una proposta de pau per al Pròxim Orient, per posar fi a la llarga guerra basada en la lluita de religions, cosa que ha provocat, provoca i pot provocar uns conflictes fronterers d'imprevisibles conseqüències.

Hosni Mubarak fou nomenat President de la República, Primer Ministre i President del Partit Democràtic Nacional arran de la mort d'en Sadat, el 1981. El «Rais» Mubarak, al començament, continuà la mateixa política exterior que el seu antecessor. Però era conscient que diverses forces i grups de pressió estaven en contra, la situació era molt tensa. Els aldarulls per motius religiosos, produïts sobretot pels fonamentalistes islàmics, no s'aturaven. També pressionaven els nacionalistes àrabs, els filocomunistes, els antisionistes i l'oposició en general.

Quatre anys després de la mort d'Anwar Al-Sadat, encara hi ha pressions al Parlament perquè s'instauri la Llei Islàmica «Sharia», però Mubarak pren una altra sortida: la de no canviar cap llei actual per les de l'Alcorà. El que sí que farà, però, és suavitzar aquelles que mantenen en la seva redacció una postura molt adversa i contrària a les lleis islàmiques.

La proposta de Pau de H. Mubarak

Egipte, avui, de mica en mica, vol aconseguir el paper de país pioner del món àrab. El proppassat mes de febrer, Mubarak anuncià un pla de pau a Estats Units per tal de posar punt i a part a la guerra inacabable del Pròxim Orient. El mes següent feu un viatge a Washington per discutir personalment amb Ronald Reagan la citada proposta. Proposta que consisteix que els EUA encetin unes converses preliminars amb una delegació conjunta jordano-palestina com a pas previ a unes negociacions directes àrabo-israelianes. Israel hi

està d'acord però sota una condició «sine qua non»: que no hi hagi cap membre oficial de l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OLP) com a interlocutor vàlid a la taula de negociacions.

La possible negociació directa àrabo-israeliana és, però, un entrellat d'incògnites, ja que qualsevol de les dues parts poden desdir-se'n a darra-hora. Mentre Israel no vulgui dialogar amb l'OLP i aquesta no accepti Israel, les paraules i els viatges d'uns i altres no s'aturaran. Hi ha una possibilitat i és que personalitats autoritzades per l'Organització palestina parlin en nom seu.

Malgrat tot, la proposta de Mubarak ha estat presentada en un bon moment psicològic per tres punts concrets: la retirada de les tropes d'Israel del Líban ha creat un ambient de distensió a la zona; la religió del Pròxim Orient s'ha tornat a posar en el primer pla de l'actualitat internacional, i que si enguany fracassa la proposta Mubarak de pau, l'any vinent encara serà pitjor per l'involucionisme legislatiu als EUA, de cara a les properes eleccions al país

EGIPTE

(altrament dit, la psicosi de mantenir el lloc per part d'una majoria de diputats i senadors).

Com a situacions desfavorables front a un probable fracàs, es troba la situació interna d'Israel. Aquesta està proporcionada per la inestabilitat en el si de la coalició del govern (laboristes i el Likud), fins i tot, no es descarta el trencament de la coalició, fet que paralitza momentàniament totes les vies de diàleg entre les parts. I també pel mal moment econòmic que travessa l'Estat d'Israel. Darrerament, la inflació s'ha disparat a un ritme anual del 300 per cent, cosa que fa que hi hagi una inseguretat al país que beneficia les demagògies extremistes i el Likud (per aquest motiu s'apunta cap a una possible desmembració de la coalició de govern).

Yasir Arafat ha signat un document en el qual l'OLP renuncia a parlamentar sola en una taula de negociacions i accepta formalment que la delegació estigui formada conjuntament per membres de Jordània i Palestina. Els EUA acceptarien el reconeixement de la Central palestina a canvi de l'acceptament explícit per l'OLP de les resolucions 242 i 338 (aquestes resolucions «proclamen com inacceptable l'ocupació de les terres àrabs i exigeixen la retirada d'Israel dels territoris conquerits l'any 1967», a la vegada que garanteixen a Israel unes fronteres segures).

Tot i així els viatges continuen, el proppassat mes de febrer el rei Fahd d'Àrabia anà a Washington, el mes de març ho féu el Rais Hosni Mubarak i el mes de maig hi anà Hussein de Jordània. Per altra banda, Mubarak i Hussein realitzaren una visita a Bagdad, cosa rellevant perquè entre El Cairo i Bagdad no hi havia relacions diplomàtiques des que el primer signà els Acords de Camp David. L'ambient a la zona no deixa de ser tens. Cal esperar la possible negociació directa àrabo-israeliana per finalitzar amb una conferència de pau a la qual dona suport el Consell de Seguretat de l'ONU.

Els acords de Camp David

Han passat set anys des que es signaren els Acords de Camp David entre Egipte i Israel, amb els EUA com a mediador, el 1978, i el Tractat de Pau un any després. D'aquesta manera es restablen les relacions diplomàtiques entre ambdós estats, bel·ligerants des del dia que Israel nasqué com a Estat, el 1968.

Durant la guerra dels sis dies, Israel inicià dures accions bèl·liques

contra Egipte, i s'annexionà terres del Sinaí fins al Canal de Suez. També s'enfrontà a Jordània i ocupà fins al marge esquerre del Jordan, i amb Síria, conquerint-ne els alts del Golan.

Del 6 al 23 d'octubre de 1973, Egipte i Síria ataquen per sorpresa l'exèrcit d'Israel durant la guerra del Yom Kipur o guerra del Ramadà (pels països àrabs). Aquesta derrota fou un revés per Anwar Al-Sadat, que ocupava el càrrec de president de la República des de l'any 1970, quan morí Kamal Abdal Nasser.

Sadat, després de la derrota del seu país, s'acostà cada vegada més als EUA. Gràcies a aquest fet pogué mantenir una posició oberta i de diàleg amb Israel. Aquesta política oberta, que finalitzà amb els acords de Camp David, ha tingut dues repercussions importants. La primera és que l'entesa entre Egipte i l'Estat d'Israel no va ésser vista amb bons ulls per uns països i germans àrabs del primer, que veien Egipte com el símbol del Panarabisme, el cabdill dels països àrabs. Síria, Algèria, Líbia, Iemen del Sud i l'OLP, influenciats per la Unió Soviètica, adoptaren sengles represàlies econòmiques i polítiques envers Egipte.

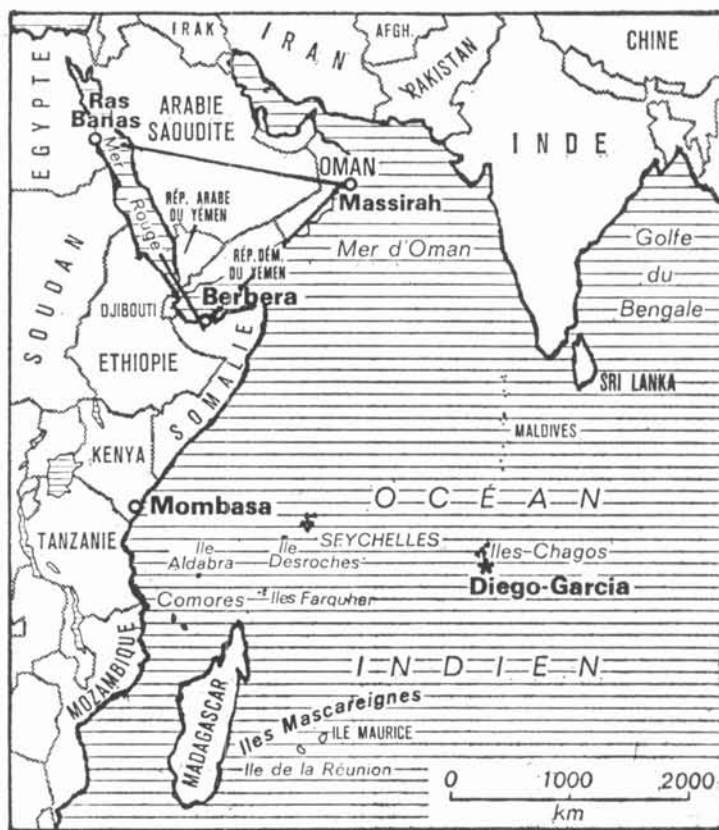
A la delicada situació en què vivia el país del Rais, només calgué afegir-hi dos fets perquè Egipte s'acostés encara més als EUA: la invasió d'Afganistan per part de la Unió Soviètica l'any 1979, i el desconcertant im-

perialisme libi que, dos anys abans, havia topat amb dures tensions diplomàtiques i fins i tot bèl·liques entre els dos Estats. La segona repercussió, encara que indirecta i una mica ambigua, és que la política exterior de Sadat tan exageradament decantada cap al bloc occidental, oblidà que al Pròxim Orient hi havia una religió molt estesa: l'Islam. Aquest oblit i la persecució dels islàmics radicals el portaren a una situació límit. Militars i membres d'una associació de fonamentalistes musulmans l'assassinaren en la marxa d'una parada militar.

Egipte és un vast territori situat en un indret geoestratègic excel·lent. El Canal de Suez li dona un relleu de primera magnitud. A tall informatiu, des de l'1 de juliol del 1955 fins al 30 de juny del 1956 passaren pel canal 14.666 vaixells i els ingressos foren de 75 milions de dòlars.

Des del temps de la monarquia del rei Faruk fins als nostres dies, aquest país, on el 95% del seu territori és una platja de sorra, ha estat i continua estant a les primeres planes de la premsa internacional. Des de Gamal Abdal Nasser, tan admirat pels països pobres per la seva política de no alineament, fins a Hosni Mubarak, passant per Anwar Al-Sadat, es produeixen a Egipte diversos viratges en la seva política exterior. ■

Ramon Roca i Ribó

LA BASE DE RAS BANAS TANCA EL MAR ROIG

El Pacífic i la ruta del petroli cap a occident, aspectes cabdals

LA PERCEPCIÓ SOVIÈTICA DE LA SEGURETAT

Des que s'acabà la II Guerra Mundial i la Conferència de Ialta delimità les zones d'influència dels països aliats, la Unió Soviètica ha hagut de diversificar la seva estratègia defensiva per tal de cobrir tots els flancs de les seves fronteres.

La vulnerabilitat del país més extens del món, amb gairebé vint-i-dos milions i mig de quilòmetres quadrats, que té fronteres jurídiques i/o geogràfiques amb tres continents, ha fet que els dirigents de la URSS dissenyin una política de defensa zonal basada en l'enfortiment militar.

Malgrat que foren els països aliats occidentals els primers a prendre mesures de seguretat envers el «perill roig» a Europa —recordem que l'OTAN es creà el 1943 i el Pacte de Varsòvia el 1955—, la Unió Soviètica ha considerat la defensa del seu territori europeu, incloent-hi les democràcies populars, com a objectiu fonamental.

La importància del vell continent salta a la vista en observar que és l'únic lloc on es divideixen de manera clara i precisa els dos blocs d'Estats antagònics. Quatre països membres de l'OTAN tenen frontera comuna, bé amb la URSS, bé amb els seus aliats del Pacte de Varsòvia. Noruega i Turquia afronten directament amb la Unió Soviètica, mentre que l'Alemanya Federal, Grècia i Turquia ho fan amb la RDA, Txecoslovàquia el primer i Bulgària els dos últims.

El fet que només 1.400 Km separin Bonn de Moscou explica l'empenyorament soviètic a mantenir la seva hegemonia sobre els països del Pacte de Varsòvia, que a més de representar un coixí per a la URSS en cas d'un atac convencional, li serveixen com a avançament pràctic de les seves fronteres al bell mig d'Europa.

No és difícil, doncs, entendre el perquè de les intervencions militars dictades des del Kremlin contra estats aliats del Pacte —Hongria, 1956; Txecoslovàquia, 1968—. Els únics retrocediments enregistrats al camp d'influència soviètica, Iugoslàvia (1948) i Albània (1961), es degueren més als nacionalismes iugoslau i albanès i a les contradiccions engendrades per l'hegemonia de la URSS, que a les pressions d'Occident.

El desplegament dels míssils Cruise i Pershing en els països membres

de l'OTAN, a partir de 1979, i el SS-20 en els del Pacte de Varsòvia, els quals amb un abast de 4.300 km permeten a la Unió Soviètica neutralitzar el continent, ha suposat que aquesta desviï el teatre d'operacions de l'Europa central envers altres zones d'interès com són les sortides a l'Atlàntic Nord, a través del Bàltic, i al Mediterrani, a través de l'Estret de Bòsfor i el Mar Egeu.

El gran problema geoestratègic de la URSS és la manca d'accessos a mars transitables, la qual cosa dificulta l'aspiració de desplegar una flota militar comparable a la dels Estats Units. A Europa l'existència de dos estats neutrals al Nord, Suècia i Finlàndia, permet amb facilitat el trànsit de vaixells soviètics que partint de les bases d'Hurmansk i Arjanguelsk pretenen abastar l'Atlàntic Nord, tant per l'Oceà Àrtic com pel Mar Bàltic.

Pel sud, la sortida des de les bases de Sebastopol i Latakia cap a mars lliures de la marina soviètica depèn de l'habilitat a jugar amb la tradicional animadversió greco-turca.

La postura crítica del govern socialista de Papandreu envers la VI flota americana i les bases dels Estats Units a la Península Hel·lènica, poden ser de gran profit per a la URSS que, ara per ara, té cada dia més dificultats perquè els seus submarins nuclears no siguin detectats al Mediterrani. En aquest sentit, cal recordar el paper que Espanya i el control britànic de Gibraltar exerceixen sobre l'Estret com a pas a l'Atlàntic. Mentre, pel Nord, són Suècia i Noruega els països que, malgrat la seva neutralitat, han tingut problemes diplomàtics amb la Unió Soviètica pel desplegament de la flota nuclear d'aquesta al Bàltic.

El Pacífic, el rovell de l'ou

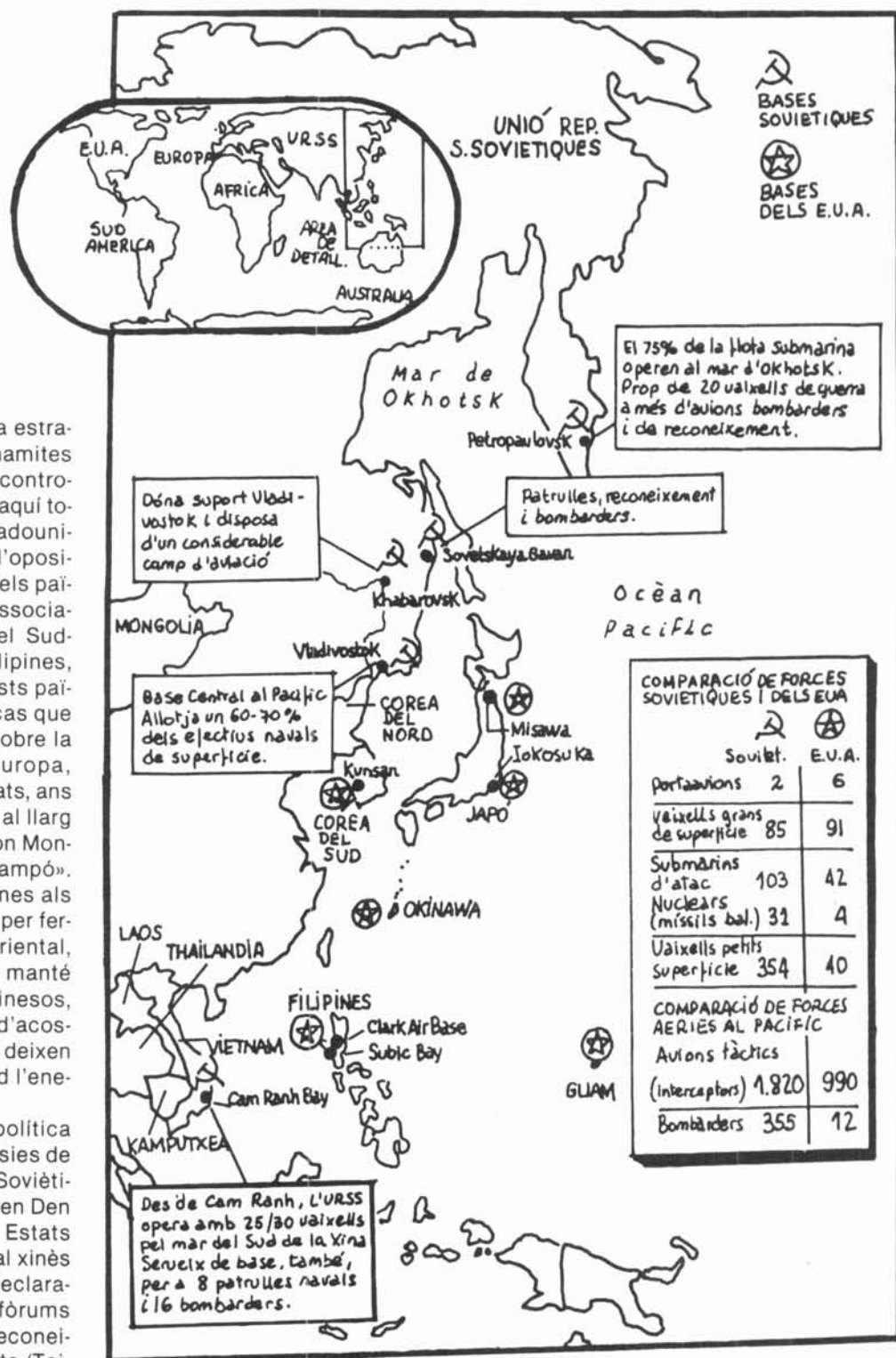
El propi avenç industrial soviètic d'Oest a Est ha fet guanyar preponderància a l'objectiu de la seguretat de les costes soviètiques al Pacífic

des de les quals es controlen els importants centres industrials de Khabarovsk i Vladivostok. Paral·lelament, cal afegir el ressorgiment tecnològic del Japó i dels seus satèl·lits, Corea del Sud, Filipines, etc., i la concentració a la costa Oest nord-americana de les indústries d'aquest país amb major projecció de futur. Això ha fet que els estratèges del Kremlin hagin traslladat el seu màxim interès d'Europa i l'Atlàntic a mostrar-se forts al Pacífic.

Des de les bases de Petropavlosk (a la península de Kamtxatka), Vladivostok, Khabarovsk i Sovietskaia Gavan, la marina soviètica manté un enconat repte de força amb la dels Estats Units per guanyar-se, respectivament, espai d'influència. Tanmateix en aquesta part del món es concentra la major part de les quatre flotes de la URSS: vuit-centes unitats, de les quals 85 són grans vaixells de guerra i 125 submarins —25 d'ells equipats amb míssils nuclears—, als quals donen suport 445 avions de combat.

La destrucció al Pacífic del Boeing sud-coreà, l'1 de setembre de 1983, per avions soviètics, s'explica, fonamentalment per l'interès de la URSS a defensar la Sibèria Oriental, nucli estratègic de vital importància, i demostrar als Estats Units que el Kremlin no està disposat a permetre cap tipus de control sobre les seves activitats navals o aèries de la zona. De fet, la península de Kamtxatka està concebuda com a la primera línia de defensa anti-aèria de la URSS al Pacífic, amb una dotació important de radars anti-míssils i més de seixanta bombarders estratègics que cobreixen un radi d'acció de 8.000 km.

Els Estats Units han fet públic, però, que en cas de conflicte el seu interès principal serà bloquejar la flota soviètica al mar del Japó, i per a fer-ho veurien amb bons ulls el rearmament del país nipó, en el qual tenen un bon posicionament, a més de comptar amb la seva influència a Corea del Sud.

La flota de la URSS recolza estratègicament en les bases vietnamites de Kam-Rahn i Haiphong per controlar el sud d'aquest oceà, però aquí topa amb els interessos estadunidencs a la zona, a través de l'oposició a l'hegemonia soviètica dels països que formen l'ANASE —Associació de Nacions de l'Àsia del Sud-oest: Indonèsia, Malàsia, Filipines, Singapur i Tailàndia—. Aquests països temen, a més, que en el cas que la URSS arribés a un acord sobre la reducció de míssils a Europa, aquests no serien desmantellats, ans al contrari, serien desplegats al llarg de la frontera sud de Sibèria, on Mongòlia juga un paper d'Estat «tampó».

Un altre dels greus problemes als quals s'ha d'afrontar la URSS per fer-se amb el control de l'Àsia Oriental, són les males relacions que manté amb la Xina. Els dirigents xinesos, malgrat els darrers esforços d'acostament d'ambdós governs, no deixen de veure en el seu veí del nord l'enemic principal.

El canvi d'orientació de la política econòmica de Pequín i les ànsies de frenar l'expansió de la Unió Soviètica a l'Àsia del sud-oest portaren Deng Xiaoping a pactar amb els Estats Units, l'altre enemic tradicional xinès fins al 1983. No obstant, les declaracions de la Casa Blanca als fóruns internacionals demanant el reconeixement de la Xina nacionalista (Taiwan), i la seva política anticomunista arreu del món, deixen al descobert la feblesa d'aquesta unió.

L'Índic i el petroli

La caiguda del Xa de l'Iran i l'afebliment del paper d'aquest país com a «gendarme» de la zona per als Estats Units, portà la Unió Soviètica al transcendent pas d'intervenir a l'Afganistà (27-12-79) col·locant els seus exèrcits a només cinc-cents quilòmetres de l'Oceà Índic i accentuant la vulnerabilitat del Paquistà.

Els teòrics consideren vital per a la seguretat de les repúbliques de l'Àsia meridional soviètica el centre de l'arc de terreny comprès entre la

Península de l'Índia i la zona de la banya d'Àfrica.

D'altra banda, els dirigents del Kremlin tenen interès que la situació d'instabilitat que es viu al Golf Pèrsic arran del conflicte irano-iraquí continuï, ja que això suposa que els Estats Units no puguin reforçar el seu poder a la zona, molt debilitat des de la revolució islàmica de l'Iman Khomeini, a més a més d'assegurar el fre a l'avenç de l'integrisme musulmà a les repúbliques islàmiques de la Unió Soviètica. ■

El desplegament naval de la URSS a l'Índic és força important i utilitza com a punts de suport principals les facilitats del lemen del Sud a Aden, Etiòpia a Dahlak i de l'illa de Socotora que controla la sortida sud del Mar Roig.

Durant el període 1961-1975 es produeix el gran ascens del poder naval soviètic, com a conseqüència d'aquest es va configurant una estratègia de punts de suport, que obeeixen sobretot a l'interès per controlar, i en cas de necessitats bèl·liques neutralitzar, les tradicionals rutes del petroli que nodreixen l'occident des de les fonts de la primera matèria. La superioritat militar nord-americana depèn en gran mesura —a nivell convencional— del fet que romanguin obertes les vies de comunicacions.

Aquesta estratègia porta els soviètics a reafirmar-se en posicions a Centramèrica que puguin exercir un control relatiu del comerç nord-sud del continent americà, cosa que haurien de fer des de Cuba o Nicaragua, i a una política de penetració al continent africà, tant per la banda de l'Oceà Índic com per la de l'Atlàntic.

D'aquesta forma, i servint-se sovint del paper de Cuba a les ex-colònies portugueses, els soviètics tenen controlat el Cap de Bona Esperança des de les seves posicions a Madagascar (Antsirana) i a Moçambic (Maputo i Beira) i a la banda atlàntica Angola (Luanda). També cal destacar les facilitats a l'illa Maurício.

La congelació als pols

Òbviament, la distància més curta de l'enemic potencial, en aquest cas els Estats Units, hauria de ser la font primera de problemes per als estratèges soviètics. Segons això, el Pol Nord i les gelades aigües que van des de Groenlàndia fins a l'Estret de Bering, que separa Alaska de la península soviètica de Txukotsk, haurien de ser la preocupació central per a la URSS. Però no és així. Encara que els soviètics lamentaren sempre la imprudència d'haver venut Alaska als nord-americans el segle passat, la qual cosa els situà en situació de desavantatge envers Washington, que col·locava un peó tocant a les costes soviètiques. Aquest peó es

convertiria posteriorment en seu de les bases aero-navals estratègiques d'Anchorage, Unalaska, Kodiak i Adeg, Shemya i Kiska, a les illes Aleutianes.

Malgrat això, la situació del casquet polar es manté en equilibri des de fa molts anys. Aquest equilibri coincideix en el temps amb la posta en funcionament dels missils polaris d'abast fins a 1.500 milles, durant la dècada dels seixanta, que a bord de submarins equipats a les bases de Severomorsk, Murmansk o Petropavlosk, voltaven pel mar de Sibèria Oriental, Laptev, Kara i Barents; mentre que els nord-americans feien el mateix des d'Alaska i Groenlàndia.

Amb aquestes armes estratègiques era possible atacar territori de l'altra potència. D'aleshores ençà, el sistema s'ha sofisticat molt per ambdues parts, però el raonament que fa possible l'equilibri es manté. La impossibilitat de guanyar noves posicions i la mútua por mantenen bloquejada la lluita estratègica a l'Àrtic.

Anna Dionis

Dues conteses electorals diferents consoliden el govern Craxi

COSSIGA SUBSTITUEIX PERTINI A LA PRESIDÈNCIA ITALIANA

Francesco Cossiga, democristià, va ser escollit pel Parlament Italià com a nou president de la República, substituint el socialista Sandro Pertini. L'elecció de Cossiga va ser sumament senzilla, a la primera votació de la cambra, contra pronòstic. El candidat de la DC comptava amb el suport del PCI, dels cinc partits que integren el govern de Bettino Craxi i del grup d'Esquerra Independent.

Amb això es tancava un curt període en el qual Itàlia s'ha vist sacsejada per tres importants crides a les urnes. D'una banda, la votació presidencial al Parlament, i, d'altra, les convocatòries als ciutadans per frenar la reducció de les puges salarials i per les eleccions regionals, provincials i municipals.

El cap del govern italià, Bettino Craxi, va promoure un decret retallant en quatre punts el sistema de revisió automàtica dels salaris, en funció de la puja del cost de la vida (escala mòbil). Aquesta decisió presa el febrer de 1984 va ser sotmesa a referèndum després d'una dura campan-

ya del PCI. El 10 de juny els ciutadans italians van decidir que el «no» dels partidaris de no anul·lar el decret s'imposés per un 54,3% dels vots, deixant sortir airods del país Bettino Craxi, que havia compromès la seva continuïtat al davant del govern italià al resultat d'aquest referèndum. El «sí» dels vots favorables a l'anul·lació del decret només va obtenir un 45,7% dels vots. Cal destacar també que el referèndum tingué un mínim històric de participació, amb només un 77,7%, i simptomàticament amb la més alta participació a les circumscripcions de tradicional majoria comunista.

Els altres comicis, celebrats els 12 i 23 de maig es van caracteritzar pel retrocés electoral del Partit Comunista Italià i el nítid avanç de la Democràcia Cristiana. El PCI, que passa per ser el més important partit comunista de l'Europa Occidental, va perdre prop de cinc punts respecte les anteriors eleccions celebrades a Itàlia, que van ser les del Parlament Europeu, el 1984. El PCI es va haver

de conformar amb un 30% i escaig, amb el que es considerava el seu pitjor resultat des de 1980. Els vots que no van anar al PCI potser van ser els mateixos que van permetre als socialistes italians consolidar el seu espectre electoral, essent l'únic partit majoritari que amb un 13,2% dels vots millorà, lleument, les seves expectatives de vot.

La Democràcia Cristiana recupera el paper de partit preponderant, millorant en un 5% els resultats de les eleccions del Parlament Europeu, en les quals, com hom recordarà, va ser superada pel PCI. Es calcula que els homes de Ciariaco de Mitterrand, el líder democristià, van obtenir un 34,8% dels vots. D'altra banda, el partit d'extrema esquerra Democràcia Proletària i el Partit Republicà que encapçalava Giovanni Spadolini van aconseguir millorar les seves posicions. Igualment, els verds, que mai no s'havien presentat a cap contesa electoral a Itàlia, van guanyar escons a totes les regions on presentaven candidats. ■

GRÈCIA

Papandreu guanya àmpliament a les legislatives gregues

El partit grec d'Andreas Papandreu aconseguí una àmplia victòria a les eleccions legislatives celebrades el passat 3 de juny, malgrat l'avenç de l'oposició dels Conservadors. En efecte, la diferència de cinc punts que el PASOK aconseguí sobre la Nova Democràcia permet a Papandreu quatre anys de tranquil·litat en els quals el Primer Ministre ha promès tancar les bases dels Estats Units en territori grec i ha posat com any de termini el 1988.

La victòria del PASOK fou, però, més gran del que ningú no s'esperava, sobretot després del darrer acte de la campanya de la Nova Democràcia, que encapçalà Konstantino Mitakakis, i que aplagà més d'un milió de persones a Atenes. Després del canvi a la presidència de la república, sortint Konstantinos Karamanlís (un home de dretes) i entrant un home

Resultats electorals

Partits	1985		1981	
	Escons	%	Vots	Escons %
PASOK	161	45,8	2.896.148	174 48
ND	125	40,4	2.581.074	113 36
KKE (pro-soviet.)	13	9,9	652.297	13 10,9
Eurocom.	1	1,8	116.172	— 1,3
EPEN (ext. dreta)	—	0,6	—	—

pròxim a Papandreu, Christos Sartzetakis i la majoria parlamentària assolida res no pot impedir ara que el PASOK compleixi el seu programa electoral. Papandreu s'haurà d'enfrontar amb els prop de 300.000 aturats, un marge d'inflació del 18,5%, el més gran d'Europa, i una forta quota de deute extern, prop de 2,2 bilions de pessetes.

Les urnes reforcen en aquest cas l'opció bel·ligerant de Papandreu envers la CEE, davant la qual els grecs

són cada vegada més els inquilins incòmodes que volen rendibilitzar el seu sí, a qualsevol problema. Pel que fa a l'OTAN, Grècia continuarà mantenint el paper ambigu dels darrers anys i el diàleg amb Turquia continuarà previsiblement bloquejat. Les relacions amb la Unió Soviètica continuaran la seva via actual de millora i l'anti-americanisme serà una constant de futur, com ho demostren les declaracions de Papandreu tot just conèixer el seu triomf. ■

Clima de violència política a l'Ulster EL SINN FEIN REFORÇAT PER LES MUNICIPALS

El passat 15 de maig van tenir lloc les eleccions municipals a l'Ulster, que donaren com a resultat més significatiu un enfortiment del Sinn Fein, braç polític de l'IRA. El Sinn Fein, encapçalat per Gerry Adams, incloïa sense gaire obstacles la lluita armada dins la seva oferta electoral. Això ha estat un dur cop per al govern de Londres, que ni de bon tros no imaginava que poguessin assolir resultats similars als que la branca política de l'IRA obtingué a les legislatives de 1983 (13,4% dels vots). Malgrat tot, el Sinn Fein es consolidà a les municipals amb un 12% de l'electorat, menjant força terreny a l'altra gran opció nacionalista-catòlica: el Partit Socialdemòcrata i Laborista (SDLP), de John Hume, separats només per un 5% de vots.

La majoria de la població de l'Ulster que, com és sabut, és protestant, controla dos terços dels vots, però també entre aquests es detecta una certa tendència al radicalisme pel que fa al vot. Les opcions més extremistes, com la que encapçala el reverend Ian Paisley, han aconseguit atreure's un bon nombre de vots cap al Partit Democràtic Unionista (DUP), obtenint un 24% dels vots.

Les eleccions es van desenvolupar en un clima generalitzat de violència;

enguany es comptabilitzen 25 assassinats, dels quals Margaret Thatcher, la premer britànica, responsabilitza el govern de Dublín per la seva convivència amb els extremistes catòlics del nord.

Segons sembla, la relació entre el Sinn Fein i l'IRA tampoc no és una bassa d'oli. Els durs de l'IRA critiquen Adams i els seus perquè creuen que no serveix per res la via electoral, i ho demostren en en fet que, malgrat la constant participació, encara no s'han constituït com a la primera força política catòlica. Pel que fa al Sinn Fein, voldrien moderar les accions de violència de l'IRA. Es tractaria, per ells, que l'IRA abandonés la línia d'atemptats indiscriminats per introduir un criteri més selectiu, que la reduís a accions puntuals contra les forces polítiques i militars britàniques i contra els delators.

Resultats:

Official Unionist Party (prot.)	29,5%
Democratic Unionist Party (prot.)	24,3%
Social De. Labour Party (cat.)	17,8%
Sinn Fein (cat.)	11,8%
Aliança Centrista	7,1%
D'altres	9,5%

HONGRIA

Per primer cop participen independents, però sense programa

Per primera vegada se celebren eleccions a Hongria sense llista única. Això ha fet possible que surtin 70 candidats independents, encara que tots dins els mateixos programes polítics a les eleccions parlamentàries. D'aquests setanta candidats, cinquanta-un no estaven presentats pel Front Patriòtic Popular, que agrupa totes les organitzacions polítiques del país. Aproximadament un terç dels independents van ser escollits en la primera volta i dels que se'n van presentar a la segona, el percentatge dels que han sortit és poc significatiu.

Els hongaresos van viure la novetat aprofitant-la per fer una crítica al règim, un 1,2 per cent dels votants

van ratllar tots els noms proposats a les paperetes, o dit d'altra manera van votar contra tots aquells que els estava permès de fer-ho. Prop d'un 1 per cent dels votants va ratllar el nom de Janos Kadar, secretari general del Partit Comunista Hongarès.

Significativament, alguna destacada personalitat del règim va quedar fora, entre ells destaquen Jenoe Fock, antic primer ministre i ministre de l'interior, i Bela Biszku. Encara que a nivell general la manca d'un mínim pluralisme va fer que els hongaresos es retraguessin d'acudir a la convocatòria de les urnes. L'oposició havia convidat també a abstenir-se els prop de 7,5 milions d'electors del total de d'11 milions d'hongaresos. ■

XIPRE DEL NORD Rauf Denktash amb majoria absoluta

Després del triomf de Rauf Denktash com a president de l'autoproclamada República Turca de Xipre del Nord (el 9-6-85), només reconeguda per Turquia, es van convocar eleccions legislatives per tal de repartir els 50 escons del parlament turco-xipriota. El Partit de la Unitat Nacional (PUN), de Denktash, de marcat caràcter dretà, guanyà les eleccions. El PUN obtingué la majoria absoluta amb 24 escons d'un total de 50 i un 36,75% dels vots. Després es van col·locar el Partit Republicà (prosoviètic) amb un 21,28% i el Partit de la Salvació Socialista (esquerrà) amb un 15,85% dels sufragis. Es dona per feta la coalició del PUN amb el Partit de la Nova Alba per a millorar la governabilitat. ■

RENÀNIA-WESTFÀLIA Important derrota del partit de Kohl

SPD aconseguí el seu millor resultat en aquest land amb un 52,1% de l'electorat, mentre que el CDU (democristians) es va haver de conformar amb un discret 36,5% dels vots. Els liberals (FDP) van assolir el 5% dels vots, la qual cosa els permet accedir a la cambra per haver superat la barreira del 5% de vots. Els verds, però, es van situar per sota d'aquesta barreira amb un 4,5%, que els deixa fora.

A l'èxit dels socialdemòcrates pot haver contribuït tant l'agra discussió entre el president del SPD, Willy Brandt, i el canceller federal, Helmut Kohl, inesperadament retransmès per TV, com l'ascendència del candidat a Renània-Westfàlia, Johanness Rau, un home que ara, després de l'èxit electoral, té moltes possibilitats d'enfrontar-se a Kohl a les properes eleccions generals, com a cap de les files del SPD. També hi va tenir molt a veure la polèmica encetada arran de la visita de Ronald Reagan al cementiri on hi ha les despulles d'ex-membres de les SS. Els observadors polítics de la RFA insisteixen a considerar la davallada del CDU com a una derrota personal del canceller Kohl que fins i tot pot començar a tenir problemes dins del seu propi partit, per haver col·locat el candidat Richard Worms com a número u a les llistes de Renània-Westfàlia. ■

Els líders marxistes «rehabiliten» la petita iniciativa privada

ANGOLA COMENÇA LA LIBERALITZACIÓ ECONÒMICA

La més important reforma política de les ex-colònies portugueses d'Angola i Moçambic s'està produint lloc, sense soroll. Els dirigents d'aquesta revolució han decidit de continuar amb la iniciativa privada per satisfer les necessitats socials de la població. En el cas d'Angola la guerra contra la UNITA ha comportat a més un desgast molt gran dels recursos.

Angola viu moments de reforma. A Luanda, la seva capital —una ciutat que, com L'Havana, Alger, Conakry, Phnom Penh o Maputo, va viure moments d'esplendor en el passat— després d'una crua guerra i d'una etapa de rigor revolucionari, que l'ha deixada gairebé desmantellada, empobrida i trista, s'han començat a obrir les portes de comerços que estaven tancats des de fa deu anys. Això suposa una nova etapa pel règim marxista angolès que comença a confiar en la iniciativa del petit comerciant privat.

No sense tensions entre els durs del règim i els reformistes, sembla que, de mica en mica, es va imposant el que a Luanda es coneix com la lluita contra el dogmatisme. El president angolès, José Eduardo Dos Santos (educat a Moscou), ha decidit «rehabilitar» els petits camperols i ha permès la reobertura dels petits comerços privats i també el transport no estatal. Sens dubte una petita revolució. Els dirigents anglesos ho han fet com si no passés res, rebutjant en declaracions el concepte que Angola «torna a Occident», assegurant que mai no l'havia abandonat. Aquesta teoria es fonamenta en el fet que, l'any 1975, Portugal era pràcticament l'únic partner del comerç angolès, mentre que avui en dia ocupa un discret quart lloc, darrera dels Estats Units, Brasil i Holanda. A més, els països de l'Est només suposen el 15% dels intercanvis del règim de Luanda, exclosa la factura armamentista.

Igualment a Moçambic, el règim socialista ha introduït mesures liberalitzadores de l'economia. Els petits propietaris són estimulats per l'Estat, particularment pel que fa a l'agricultura, indústria lleugera i alimentària, pesca i transport, per tal d'aconseguir un efecte immediat de millora de les condicions de vida de la població.

Sembla difícil pensar que aquests dos canvis substancials a Angola i

DOS SANTOS

A. NETO

Moçambic hagin estat fets sense el vist-i-plau dels tècnics econòmicopolítics cubans, els quals controlen tots els sectors de l'Estat, des dels passatgers als aeroports, fins a la sanitat o l'educació i, és clar, sobretot, la planificació. Cal plantejar-se, doncs, si es tracta d'una mesura de caire experimental —de laboratori—, que potser L'Havana pensa importar en el futur si es demostra que és «controlable», o bé si és que els autòctons han decidit començar a ser ells mateixos, deixant de banda els amics cubans. Seria la vella contradicció entre canons o mantega, que ara es resol a favor de l'economia de mercat, potser, fins i tot, més útil per a la pau amb Pretòria, que ja ha anunciat la retirada de les seves tropes del territori del sud d'Angola.

De tota manera, no sembla que Angola pugui o vulgui donar l'esquena a Castro, perquè si tingués aquesta intenció hauria aprofitat les pressions de Ronald Reagan, el president nord-americà, que manté que només hi haurà relacions diplomàtiques formals amb Luanda quan els prop de 25000 militars cubans abandonin l'antiga colònia portuguesa.

Angola, un país ric

Angola és un país virtualment ric, amb 1.247.000 quilòmetres quadrats i nou milions d'habitants, productor de petroli, ferro i diamants, i amb grans reserves naturals i pesqueres. Però la llarga guerra d'alliberament contra l'exèrcit portuguès, que començà el 1960 i finalitzà amb la independència el 1975, afeblí notablement les estructures político-socials del nou Estat.

Com si fos una mena de maledicció, tot just assolida la independència començà la guerra amb Sud-àfrica, que ràpidament pugnà per ocupar el buit deixat pels colonitzadors europeus. Amb l'enfrontament, els cubans van acudir en ajut de la revolució anglesa, el 1976, i també van començar a jugar molt fort els interessos de les transnacionals petrolíferes. Aquest conflicte bèl·lic s'organitzà com una guerra de posicions, no oberta en un territori selvàtic, de molt difícil control, i molt adient per a les actuacions sorpresa de la guerrilla. D'una banda, les FAPLA (Forces Armades Populares d'Angola) amb instructors soviètics, alemanys de

l'Est, i, sobretot, cubans, i d'altra l'UNITA (Unió Nacional per a la Independència Total d'Angola), grup d'extrema dreta que encapçala Jonás Savimbi, i que compta amb el suport també dels Estats Units i de la Xina. L'UNITA controla actualment un terç de la superfície del país.

El govern de Pretòria, amb el pretext de combatre la guerrilla dels SWAPO (South West African People's Organization), que tenen bases en territori angolès, efectua incursions del seu exèrcit regular contra el moviment nacionalista negre que lluita per la independència de Namíbia. En realitat, aquestes incursions es van convertir en una ocupació, en la qual s'aprofitava per donar suport a Jonás Savimbi en la seva lluita contra la revolució marxista anglesa. L'estratègia militar de l'UNITA era bàsicament el sabotatge a instal·lacions i línies fèrries angleses, cosa que creava greus problemes al govern de Luanda.

Cal sortir de la crisi

Una situació de desgast perenne que es manté en la vessant bèl·lica gràcies als militars cubans, i en el pla econòmic gràcies als beneficis de l'explotació del petroli de Cabinda, un petit territori entre el Congo i el Zaire que pertany a Angola, d'immenses reserves de petroli. Si no fos per això, és ben segur que la revolució marxista d'Agostinho Neto, el «pare de la independència» i primer president de la República, que va morir el 1979, i fou substituït per Eduardo Dos Santos, no hagués pogut resistir els deu anys de guerra de desgast.

Angola ha optat per la via pragmàtica —de nou, igual que Moçambic— intentant establir un statu amb el govern de Pretòria, que preservi la sobirania. A Lusaka, Angola i la República sud-africana es va acordar la retirada de tropes sud-africanes de territori angolès i la finalització de l'ajut

d'Angola al SWAPO. L'acord pot permetre, a la llarga, una reducció dels pressupostos militars que, juntament amb la flexibilització de les estructures econòmiques, comporti quotes de major benestar a la població.

La solució al problema de la guerrilla de l'UNITA, es pot assolir també per la via de la negociació, com pretén un sector dels anglesos. Savimbi posa com a condicions la retirada de cubans i soviètics, l'alto al foc i la convocatòria d'eleccions lliures.

Des d'una òptica global, Fidel Castro no vol aïllar el problema angolès del de Namíbia o Moçambic, i el manté com una peça clau de l'estratègia del bloc de l'Est al con sud d'Àfrica. Castro ha manifestat que no retirarà cap soldat d'Angola fins que no es concedeixi la independència a Namíbia, i que fins i tot està disposat a enviar-ne més. ■

X. Horcajo

Malgrat tímides obertures del govern Botha

«L'APARTHEID»/SUD-ÀFRICA, NO HI HA DIVORCI

La República Sud-africana acusa una forta política racista i segregacionista amparada i defensada per la raça blanca. El 20 per cent de la població domina la resta del país. Les tímides obertures legislatives, més que positives, confonen l'opinió pública internacional que en pocs casos dona suport al país, fet que no acompanya el desenvolupament econòmic, gràcies sobretot a la riquesa del subsòl d'aquest territori del Con Sud-africà.

S'ha omplert molt paper i s'ha gastat molta tinta per informar, explicar i poder entendre —si és que cap al cervell d'algú— un fenomen que va impulsar Hendrik Verwoerd cap als anys 50 denominat «apartheid». La República de Sud-àfrica està travessant uns moments molt delicats. Des de l'any 1949 fins l'actualitat s'està portant a terme la política de segregació racial defensada bàsicament pel Partit Nacional comandat pel seu president P.W. Botha. L'«apartheid» és un sistema socio-polític pensat de tal manera que les diverses comunitats de la regió es desenvolupin lliurement però d'una forma radicalment separada i segregada. Això en definitiva beneficia la classe política dominant, en aquest cas, la blanca, ja que l'esperit o la base del sistema li permet fer el que vulgui i amb tota llibertat.

El 20 per cent de la població del país és de raça blanca i disposa del poder absolut. El 70 per cent és de les diverses comunitats negres —

bantú, zulú, etc.— i el deu per cent restant està format per mestissos i asiàtics. La tribu blanca, més de la meitat de la qual prové del colonialisme holandès, és la classe política que controla la situació en un marc de violència molt agreujat vers les altres comunitats quan aquestes no juguen el paper assignat pels blancs en els «guetos» a què pertanyen. L'idioma holandès ha evolucionat en un ambient hostil, la qual cosa ha fet que adquireixi algunes particularitats idiomàtiques típiques dels nadius de Sud-àfrica, així ha esdevingut l'Afrikaner.

La resta de població blanca, de característiques anglòfiles s'agrupen en un partit polític amb teòrica oposició al Partit Nacional de P. Botha, és el Partit Federal Reformista, de caire liberal. Aquest partit ha pressionat recentment perquè les comunitats mestisses i asiàtiques tinguin representació parlamentària; fet que han aconseguit encara que la participació o representació és desigual,

la relació és quatre blancs, dos mestissos i un asiàtic.

El fons de la qüestió de l'apartheid a Sud-àfrica o la continuació d'un sistema que té moltes similituds al de les reserves d'indis a nord-amèrica és complex, però té una explicació bastant evident. La raça blanca controla econòmicament el món i la raça blanca és la que disposa del poder a Sud-àfrica des de fa algunes dècades. Si fos a la inversa ben segur que aquest modus vivendi s'hauria acabat d'una forma ràpida. Altrament, a ningú no se li escapen la infinitat d'interessos creats pel bloc occidental a la regió.

Reformes ambigües

Darrerament el govern de Botha ha aplicat una sèrie d'«obertures» al país. El proppassat mes d'abril es revocaven les lleis de discriminació racial que afectaven el matrimoni i les relacions sexuals entre blancs i no blancs. L'altra aplicació és la parti-

l'Est, i, sobretot, cubans, i d'altra l'UNITA (Unió Nacional per a la Independència Total d'Angola), grup d'extrema dreta que encapçala Jonás Savimbi, i que compta amb el suport també dels Estats Units i de la Xina. L'UNITA controla actualment un terç de la superfície del país.

El govern de Pretòria, amb el pretext de combatre la guerrilla dels SWAPO (South West African People's Organization), que tenen bases en territori angolès, efectua incursions del seu exèrcit regular contra el moviment nacionalista negre que lluita per la independència de Namíbia. En realitat, aquestes incursions es van convertir en una ocupació, en la qual s'aprofitava per donar suport a Jonás Savimbi en la seva lluita contra la revolució marxista anglesa. L'estratègia militar de l'UNITA era bàsicament el sabotatge a instal·lacions i línies fèrries angleses, cosa que creava greus problemes al govern de Luanda.

Cal sortir de la crisi

Una situació de desgast perenne que es manté en la vessant bèl·lica gràcies als militars cubans, i en el pla econòmic gràcies als beneficis de l'explotació del petroli de Cabinda, un petit territori entre el Congo i el Zaire que pertany a Angola, d'immenses reserves de petroli. Si no fos per això, és ben segur que la revolució marxista d'Agostinho Neto, el «pare de la independència» i primer president de la República, que va morir el 1979, i fou substituït per Eduardo Dos Santos, no hagués pogut resistir els deu anys de guerra de desgast.

Angola ha optat per la via pragmàtica —de nou, igual que Moçambic— intentant establir un statu amb el govern de Pretòria, que preservi la sobirania. A Lusaka, Angola i la República sud-africana es va acordar la retirada de tropes sud-africanes de territori angolès i la finalització de l'ajut

d'Angola al SWAPO. L'acord pot permetre, a la llarga, una reducció dels pressupostos militars que, juntament amb la flexibilització de les estructures econòmiques, comporti quotes de major benestar a la població.

La solució al problema de la guerrilla de l'UNITA, es pot assolir també per la via de la negociació, com pretén un sector dels anglesos. Savimbi posa com a condicions la retirada de cubans i soviètics, l'alto al foc i la convocatòria d'eleccions lliures.

Des d'una òptica global, Fidel Castro no vol aïllar el problema angolès del de Namíbia o Moçambic, i el manté com una peça clau de l'estratègia del bloc de l'Est al con sud d'Àfrica. Castro ha manifestat que no retirarà cap soldat d'Angola fins que no es concedeixi la independència a Namíbia, i que fins i tot està disposat a enviar-ne més. ■

X. Horcajo

Malgrat tímides obertures del govern Botha

«L'APARTHEID»/SUD-ÀFRICA, NO HI HA DIVORCI

La República Sud-africana acusa una forta política racista i segregacionista amparada i defensada per la raça blanca. El 20 per cent de la població domina la resta del país. Les tímides obertures legislatives, més que positives, confonen l'opinió pública internacional que en pocs casos dona suport al país, fet que no acompanya el desenvolupament econòmic, gràcies sobretot a la riquesa del subsòl d'aquest territori del Con Sud-africà.

S'ha omplert molt paper i s'ha gastat molta tinta per informar, explicar i poder entendre —si és que cap al cervell d'algú— un fenomen que va impulsar Hendrik Verwoerd cap als anys 50 denominat «apartheid». La República de Sud-àfrica està travessant uns moments molt delicats. Des de l'any 1949 fins l'actualitat s'està portant a terme la política de segregació racial defensada bàsicament pel Partit Nacional comandat pel seu president P.W. Botha. L'«apartheid» és un sistema socio-polític pensat de tal manera que les diverses comunitats de la regió es desenvolupin lliurement però d'una forma radicalment separada i segregada. Això en definitiva beneficia la classe política dominant, en aquest cas, la blanca, ja que l'esperit o la base del sistema li permet fer el que vulgui i amb tota llibertat.

El 20 per cent de la població del país és de raça blanca i disposa del poder absolut. El 70 per cent és de les diverses comunitats negres —

bantú, zulú, etc.— i el deu per cent restant està format per mestissos i asiàtics. La tribu blanca, més de la meitat de la qual prové del colonialisme holandès, és la classe política que controla la situació en un marc de violència molt agreujat vers les altres comunitats quan aquestes no juguen el paper assignat pels blancs en els «guetos» a què pertanyen. L'idioma holandès ha evolucionat en un ambient hostil, la qual cosa ha fet que adquireixi algunes particularitats idiomàtiques típiques dels nadius de Sud-àfrica, així ha esdevingut l'Afrikaner.

La resta de població blanca, de característiques anglòfiles s'agrupen en un partit polític amb teòrica oposició al Partit Nacional de P. Botha, és el Partit Federal Reformista, de caire liberal. Aquest partit ha pressionat recentment perquè les comunitats mestisses i asiàtiques tinguin representació parlamentària; fet que han aconseguit encara que la participació o representació és desigual,

la relació és quatre blancs, dos mestissos i un asiàtic.

El fons de la qüestió de l'apartheid a Sud-àfrica o la continuació d'un sistema que té moltes similituds al de les reserves d'indis a nord-amèrica és complex, però té una explicació bastant evident. La raça blanca controla econòmicament el món i la raça blanca és la que disposa del poder a Sud-àfrica des de fa algunes dècades. Si fos a la inversa ben segur que aquest modus vivendi s'hauria acabat d'una forma ràpida. Altrament, a ningú no se li escapen la infinitat d'interessos creats pel bloc occidental a la regió.

Reformes ambigües

Darrerament el govern de Botha ha aplicat una sèrie d'«obertures» al país. El proppassat mes d'abril es revocaven les lleis de discriminació racial que afectaven el matrimoni i les relacions sexuals entre blancs i no blancs. L'altra aplicació és la parti-

cipació activa en l'escena política de les comunitats minoritàries no negres, és a dir, s'ha reconegut la ciutadania a un deu per cent de la població. Això vol dir que encara un setanta per cent està totalment marginat. Evidentment una gran majoria.

L'autèntica oposició, els líders de la qual es troben empresonats o exiliats, reclamen neguitosament l'erradicació total de l'«apartheid». Per aquest motiu, se'ls tracta de terroristes perillosos, ja que les seves demandes són «impertinents i es basen en formes poc ètiques i violentes». Nelson Mandela fa més de vint-i-cinc anys que està a la presó. Aquest és el gran líder i autèntic portaveu del setanta per cent de la població. El Congrés Nacional Africà, liderat per Mandela i Oliver Tambo ha preferit la lluita i l'estratègia de la violència en veure que mitjançant vies de diàleg no s'aconseguiria gran cosa. El CNA, i l'Inkatha del líder zulú Gatsha Buthelezi, que prefereix el diàleg i el Partit Comunista, són els tres nuclis de resistència més seguits i controlats de la República pel govern actual.

Davant d'aquest ventall polític i social si, a més, comptem amb el continu moviment de l'exèrcit pel carrer, empresonaments, detencions, assassinats i diverses tensions policials, religioses —predomini del protestantisme sobre les minories catòlica, musulmana i indú— es pot deduir que la guerra civil no és gaire lluny.

Les petites reformes abans esmentades, sembla ser que responen a una política de donar llargues per tal de continuar amb l'«apartheid» i per tant la consecució i defensa d'interessos pel bloc occidental. El bisbe i premi Nobel de la Pau sud-africà, Desmond Tutu, assegura que aquesta posició és insostenible pel país i ha demanat reiterades vegades que es posi fi a la política de segregació. Argumenta que s'ha de lluitar d'una manera enèrgica encara que no violenta.

Política exterior agressiva

El govern Botha té diverses pressions internes per part de la base del seu partit, una relativa oposició dels liberals blancs de parla anglesa, i també una dura oposició del partit Conservador de tendència clarament ultradretana. No obstant això, està molt pressionat per l'opinió internacional tant per la política segregacionista com per la seva política exterior fortament agressiva envers els seus veïns de l'Àfrica austral.

El contenciós de Namíbia, país controlat per Sud-Àfrica en contra de l'ONU, i que així ho ha fet palès aquesta mitjançant diverses resolucions, és un dels punts claus que evidencien la ja dita agressivitat. La seva versió és que estan al país per defensar-lo dels grups revolucionaris com el SWAPO —contradicció difícil

de creure ja que aquest és el grup reconegut per les Nacions Unides—. També han fet diverses incursions a Angola sota el pretext de perseguir aquella organització.

Seguint la mateixa tònica ha donat suport els darrers anys a la guerra de Moçambic, el Renamo (resistència nacional moçambiquenya) per tal de desestabilitzar la situació interna del país i així impedir el transport de les exportacions de Zimbabue a través dels ports de Maputo i Beira i fer-ho, en conseqüència, pel Port Elizabeth, un dels principals de l'Estat sud-africà.

El govern de Sud-àfrica és totalment antisoviètic però a la vegada les relacions amb l'administració de Washington són bastant mediocres. Els EUA davant l'opinió pública internacional no poden demostrar desorbitadament el caliu que en cap moment no han dubtat de donar al país del con sud-africà. La diplomàcia és la millor arma, pels EUA, ja que aquest país li serveix per a canalitzar ajut i influència cap als països de l'Àfrica subsahariana.

Cal que el període d'autarquia no duri molt de temps ja que va en detriment del factor econòmic d'un dels països més rics d'Àfrica. Ocupa el primer lloc del «ranking» mundial en productors d'or, crom i antimoni, el segon en diamants, urani i manganes, el tercer en amiant, el sisè en níquel, el setè en ferro i carbó. ■

Ramon Roca i Ribó

LA POSICIÓ ESPANYOLA ENVERS L'ÀFRICA AUSTRAL

La postura del govern espanyol envers el con sud d'Àfrica es resumeix en el següent comunicat oficial del Ministeri d'Afers Exteriors a través de l'Oficina d'Informació Diplomàtica.

«El Ministeri d'Afers Exteriors espanyol ha seguit amb la major atenció els esdeveniments que se succeeixen a l'Àfrica Austral, amb l'esperança que la dinàmica de diàleg i negociació, que fou impulsada en el seu dia per la firma dels Acords de Lusaka i Nkomati, prevalgués i iniciés un nou clima en les relacions de la República de Sud-àfrica amb les Repúbliques Populars d'Angola i Moçambic i tots els països veïns.

Portada pel seu desig de col·laborar, en la mesura del possible, a la recerca de la pau en una de les zones del món més assetjades per la inseguretat i per la guerra, l'actuació espanyola, conscient de les dificultats inherents a un procés llarg i complex, ha dut a terme una tasca presidida per la discreció i la continuïtat, invitant totes les parts afectades a prosseguir pel camí de l'enteniment que, amb vicissituds vàries, ja semblava que donava alguns resultats.

Desgraciadament, una sèrie d'esdeveniments que han succeït els últims dies, fan que el Ministeri d'Assumptes exteriors hagi de:

1.— Declarar la seva condemna inequívoca i rotunda davant l'anomenat incident de Cabinda, en el qual una

missió militar encoberta sud-africana fou capturada a les instal·lacions petrolíferes d'aquesta província anglesa, amb flagrant violació de la sobirania de la República Popular d'Angola.

2.— Refusar i condemnar categòricament la incursió militar sud-africana a Gaborone, que s'esdevingué el 14 del present, saldada amb nombroses víctimes, en el que constitueix una agressió no provocada i injustificable, al mateix temps que fa arribar al Govern de la República de Bostwana la seva solidaritat i condol més profunds.

3.— Considerar com a nul·la i mancada d'efectes la instal·lació unilateral d'un Govern a Namíbia, amb plena omisió i en obert desafiament a la comunitat internacional i a allò que es disposa a la Resolució 435/1978 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

4.— Instar el Govern de la República de Sud-àfrica a la renúncia de la violència, al compliment de les resolucions pertinents de les Nacions Unides i a l'adopció immediata de tantes mesures com siguin necessàries perquè es restauri l'aconduïment pacífic de les disputes com a únic mitjà, a través de la negociació, de contribuir a la seva resolució».

Madrid, 19 de juny de 1985

cipació activa en l'escena política de les comunitats minoritàries no negres, és a dir, s'ha reconegut la ciutadania a un deu per cent de la població. Això vol dir que encara un setanta per cent està totalment marginat. Evidentment una gran majoria.

L'autèntica oposició, els líders de la qual es troben empresonats o exiliats, reclamen neguitosament l'erradicació total de l'«apartheid». Per aquest motiu, se'ls tracta de terroristes perillosos, ja que les seves demandes són «impertinents i es basen en formes poc ètiques i violentes». Nelson Mandela fa més de vint-i-cinc anys que està a la presó. Aquest és el gran líder i autèntic portaveu del setanta per cent de la població. El Congrés Nacional Africà, liderat per Mandela i Oliver Tambo ha preferit la lluita i l'estratègia de la violència en veure que mitjançant vies de diàleg no s'aconseguiria gran cosa. El CNA, i l'Inkatha del líder zulú Gatsha Buthelezi, que prefereix el diàleg i el Partit Comunista, són els tres nuclis de resistència més seguits i controlats de la República pel govern actual.

Davant d'aquest ventall polític i social si, a més, comptem amb el continu moviment de l'exèrcit pel carrer, empresonaments, detencions, assassinats i diverses tensions policials, religioses —predomini del protestantisme sobre les minories catòlica, musulmana i indú— es pot deduir que la guerra civil no és gaire lluny.

Les petites reformes abans esmentades, sembla ser que responen a una política de donar llargues per tal de continuar amb l'«apartheid» i per tant la consecució i defensa d'interessos pel bloc occidental. El bisbe i premi Nobel de la Pau sud-africà, Desmond Tutu, assegura que aquesta posició és insostenible pel país i ha demanat reiterades vegades que es posi fi a la política de segregació. Argumenta que s'ha de lluitar d'una manera enèrgica encara que no violenta.

Política exterior agressiva

El govern Botha té diverses pressions internes per part de la base del seu partit, una relativa oposició dels liberals blancs de parla anglesa, i també una dura oposició del partit Conservador de tendència clarament ultradretana. No obstant això, està molt pressionat per l'opinió internacional tant per la política segregacionista com per la seva política exterior fortament agressiva envers els seus veïns de l'Àfrica austral.

El contenciós de Namíbia, país controlat per Sud-Àfrica en contra de l'ONU, i que així ho ha fet palès aquesta mitjançant diverses resolucions, és un dels punts claus que evidencien la ja dita agressivitat. La seva versió és que estan al país per defensar-lo dels grups revolucionaris com el SWAPO —contradicció difícil

de creure ja que aquest és el grup reconegut per les Nacions Unides—. També han fet diverses incursions a Angola sota el pretext de perseguir aquella organització.

Seguint la mateixa tònica ha donat suport els darrers anys a la guerra de Moçambic, el Renamo (resistència nacional moçambiquenya) per tal de desestabilitzar la situació interna del país i així impedir el transport de les exportacions de Zimbabue a través dels ports de Maputo i Beira i fer-ho, en conseqüència, pel Port Elizabeth, un dels principals de l'Estat sud-africà.

El govern de Sud-àfrica és totalment antisoviètic però a la vegada les relacions amb l'administració de Washington són bastant mediocres. Els EUA davant l'opinió pública internacional no poden demostrar desorbitadament el caliu que en cap moment no han dubtat de donar al país del con sud-africà. La diplomàcia és la millor arma, pels EUA, ja que aquest país li serveix per a canalitzar ajut i influència cap als països de l'Àfrica subsahariana.

Cal que el període d'autarquia no duri molt de temps ja que va en detriment del factor econòmic d'un dels països més rics d'Àfrica. Ocupa el primer lloc del «ranking» mundial en productors d'or, crom i antimoni, el segon en diamants, urani i manganes, el tercer en amiant, el sisè en níquel, el setè en ferro i carbó. ■

Ramon Roca i Ribó

LA POSICIÓ ESPANYOLA ENVERS L'ÀFRICA AUSTRAL

La postura del govern espanyol envers el con sud d'Àfrica es resumeix en el següent comunicat oficial del Ministeri d'Afers Exteriors a través de l'Oficina d'Informació Diplomàtica.

«El Ministeri d'Afers Exteriors espanyol ha seguit amb la major atenció els esdeveniments que se succeeixen a l'Àfrica Austral, amb l'esperança que la dinàmica de diàleg i negociació, que fou impulsada en el seu dia per la firma dels Acords de Lusaka i Nkomati, prevalgués i iniciés un nou clima en les relacions de la República de Sud-àfrica amb les Repúbliques Populars d'Angola i Moçambic i tots els països veïns.

Portada pel seu desig de col·laborar, en la mesura del possible, a la recerca de la pau en una de les zones del món més assetjades per la inseguretat i per la guerra, l'actuació espanyola, conscient de les dificultats inherents a un procés llarg i complex, ha dut a terme una tasca presidida per la discreció i la continuïtat, invitant totes les parts afectades a prosseguir pel camí de l'enteniment que, amb vicissituds vàries, ja semblava que donava alguns resultats.

Desgraciadament, una sèrie d'esdeveniments que han succeït els últims dies, fan que el Ministeri d'Assumptes exteriors hagi de:

1.— Declarar la seva condemna inequívoca i rotunda davant l'anomenat incident de Cabinda, en el qual una

missió militar encoberta sud-africana fou capturada a les instal·lacions petrolíferes d'aquesta província anglesa, amb flagrant violació de la sobirania de la República Popular d'Angola.

2.— Refusar i condemnar categòricament la incursió militar sud-africana a Gaborone, que s'esdevingué el 14 del present, saldada amb nombroses víctimes, en el que constitueix una agressió no provocada i injustificable, al mateix temps que fa arribar al Govern de la República de Bostwana la seva solidaritat i condol més profunds.

3.— Considerar com a nul·la i mancada d'efectes la instal·lació unilateral d'un Govern a Namíbia, amb plena omisió i en obert desafiament a la comunitat internacional i a allò que es disposa a la Resolució 435/1978 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

4.— Instar el Govern de la República de Sud-àfrica a la renúncia de la violència, al compliment de les resolucions pertinents de les Nacions Unides i a l'adopció immediata de tantes mesures com siguin necessàries perquè es restauri l'aconduïment pacífic de les disputes com a únic mitjà, a través de la negociació, de contribuir a la seva resolució».

Madrid, 19 de juny de 1985

La comunitat musulmana chiïta adquireix importància

EL LÍBAN, UN LABERINT DE CONFESIONS INTERNES

Les rivalitats entre cristians i musulmans en un país que arrossega la guerra civil des de 1975 i l'ocupació militar per part d'Israel i Síria són fets que dificulten la predisposició internacional per tal d'arribar a un gran diàleg o conferència de pau al Pròxim Orient.

Pròxim Orient, Líban, Beirut, difícilment es poden associar aquests termes amb els de pau, benestar o creixement econòmic. El Líban és un petit territori del qual gairebé no se sap on acaben i on s'inicien les seves fronteres. I més encara, les fronteres actuals. Deu anys de guerra civil són els que separen el país actual d'un altre de molt diferent, que algunes generacions ja no recorden, en el qual Beirut, la capital, era la gran ciutat financera de la regió. Les armes, el terrorisme, els morts, són la tònica dominant d'un indret on la guerra és el pa de cada dia i la mort ja no és notícia.

La situació interna és summament delicada a la vegada que complexa. El nodrit laberint de diverses comunitats, ètnies, religions i grups polítics, estretament relacionats entre si, uns per tal de recolzar-se, altres per encobrir-se, fan del país un laboratori psico-político-militar únic. Implicacions directes dels països provoca des de les dues superpotències fan que el conflicte resulti il·limitat si no hi ha una bona predisposició i voluntat per part dels estats afectats i, sobretot, per part de les dues potències, capdavanteres de l'escena internacional.

Conflicte pluridimensional

La tensió interna va començar per les rivalitats cada vegada més extremes entre les diverses comunitats cristianes. Una altra fase fou la pugna i transformació rival entre comunitats cristianes i musulmanes. Els cristians han sortit bastant mal parats, igual que els palestins; aquest fet ha donat lloc a una estratègia diferent en la situació política de la zona, Israel ja no respecta els cristians tal com ho havia fet al començament. Els palestins, malgrat el coratge i la força organitzativa que els caracteritza, han perdut molts combatents, els dirigents acusen un cert cansa-

ment —que no deixa d'ésser lògic— i es troben fraccionats i dividits. Israel es retira del Líban, però no per una victòria contra el país envaït durant tres anys, sinó contra un element hostil que presumiblement tornarà a la lluita: l'OAP.

La victòria diplomàtica se l'emporta Síria, país que en aquests moments belluga els fils de les comunitats més importants del Líban. Aquest fet li ha valgut un augment d'imatge i prestigi dins el món àrab. El president de Síria, Assad, porta a ratlla tots els líders del Líban perquè si una comunitat es desmarqués resultaria difícil tornar a controlar el país sense una altra invasió dels israelians. Assad, amb tot això, vol convertir-se en una peça clau del Pròxim Orient per tal de portar a terme les negociacions de pau a la zona a la seva manera. Les relacions de Damasc amb el Cairo, Amman i Bagdad són cada dia més deficientes.

Comunitats enfrontades

L'equilibri constitucional al Líban resulta difícil de creure si veiem que els càrrecs polítics no responen o no es tradueixen segons el pes de cada comunitat. Amin Gemayel, president de la República, pertany a la comunitat més nombrosa de cristians, els maronistes, que actualment tenen prop d'un milió de seguidors. Es consideren els autèntics libanesos i alhora estan enfrontats radicalment amb els nacionalistes àrabs. En aquests moments, els maronistes estan dividits en dos grups: els prosirians de Gemayel i els pro-israelians. Els grecs —ortodoxos, 250.000, catòlics, 150.000— formen l'altra comunitat important dins dels cristians. Els grecs ortodoxos estan aliats amb el règim siria i rebutgen el nacionalisme libanès. Els grecs catòlics són el producte d'una escissió anterior motivada essencialment per desavinences religioses profundes. Els

200.000 libanesos que manquen per arribar a la dada aproximada d'1.600.000 cristians que integren el Líban està format per minories d'armenis, catòlics i d'altres.

El Primer Ministre, Rashid Karami, forma part de la comunitat sunita, la segona més nombrosa dels musulmans. Els sunites compten amb uns 750.000 fidels. Els seus orígens es remunten a l'Imperi Otomà. En acabar la Primera Guerra Mundial ocuparen la zona que ara reclama Síria; procedien fonamentalment de França. Els punts de vista sobre el nacionalisme són molt diferents als que prediquen els maronites de Gemayel; això fa que Karami estigui en una situació extremament delicada amb la resta de comunitats, amb Gemayel i amb la seva pròpia. Fa pocs dies ha presentat la dimissió, que no ha estat acceptada pel President de la República. Cada vegada tenen menys poder político-social per llur mala organització i manca de milícies que defensen els seus interessos.

La presidència de l'Assemblea està en mans dels xiïtes, el grup musulmà més nombrós de totes les comunitats libaneses; es calcula que 1.100.000 xiïtes segueixen el seu líder i líder de la milícia Amal, Nabih Berri. Aquesta comunitat darrerament està aconseguint una força considerable al país. Recolzats indirectament per Jomeini d'Iran es posen medalles per l'evacuació de les tropes d'Israel. La milícia Amal és la que defensa els seus interessos. En l'actualitat dominen Beirut, és la comunitat més extesa al territori de la capital. Malgrat tot, tradicionalment ha estat la comunitat més pobre de tot l'estat libanès, ocupant grans barriades —tipus ciutat dormitori— de Beirut i altres ciutats. Cap als anys 60 els causà una certa impressió el marxisme, ja que el seu líder carismàtic, espiritual i polític de l'època Musa Sadre així els ho ensenyà.

Els drusos, minoria reduïda formada per uns 200.000 membres, és el tercer grup important de la religió musulmana. Viuen fonamentalment a les muntanyes. També tenen influència militar a Beirut, ja que mantenen el poder de la presidència de l'Estat Major de les forces armades, tot i que no tanta influència política. El seu cap és Walid Jumblatt que en nombroses ocasions ha demostrat ésser un ferm adversari dels dirigents cristians. Els drusos, si fem un repàs a la història, són el resultat d'una escissió de la comunitat xiïta, tot i que la seva filosofia i esperit, que emana de l'Alcorà, no s'identifica forçosament amb la línia de l'actual xiisme, dirigit fonamentalment per Nabih Berri sota l'ombra de l'Iman Jomeini.

Una complexitat de forces configuren el Líban del 1985, on la situació política és gairebé impossible de controlar a causa de la diversitat de comunitats enfrontades, ètnies i grups polítics, com l'Organització d'Alliberament de Palestina.

Els palestins i l'OAP

L'ocupació del Líban per Israel ha tingut dues estratègies diferents. Tel-Avid, per instàncies de Washington,

pretenia extirpar el Líban àrab, l'altra estratègia és la de fer una partició del país on la zona sud seria de control israelià. Ni l'una ni l'altra no han tingut cap resultat exitós de cara al país sionista. Amb la reducció paulatina de l'exèrcit d'Israel, en tres fases successives, de les terres libaneses, els protagonistes interns han estat els grups musulmans i sobretot els xiïtes. La protagonista externa ha estat Síria. Els perdedors han resultat ésser els cristians recolzats per Israel i l'OAP, fortament enfrontada amb els cristians.

Tot va començar l'any 1967, quan la guerra dels sis dies; els palestins hagueren de marxar de la terra que ells reclamen i l'Estat d'Israel els nega. Es dirigeixen al Líban on instal·len la «maquinària militar i política», el 1970. En ser expulsats de Jordània traslladen el quarter general a Beirut. Aquest punt és decisiu per l'Organització i per les connotacions que representa dins el context i «modus vivendi» al Pròxim Orient. Representa un Estat dins un altre Estat. A la guerra civil que es va iniciar al Líban l'any 1975, els palestins no hi participen d'una manera activa però sí indirectament, de fet, amb la seva pròpia presència. Una any després,

Síria intervé al país per tal d'evitar una derrota aclaparadora dels maronites cristians per part de les milícies radicals musulmanes i l'OAP. Així s'inicia l'ocupació siriana fins a l'actualitat, a la part nord del país, passant per moments molt tensos amb l'Estat d'Israel, com els enfrontaments militars aeris que succeïren l'any 1982 amb possibilitat d'intervenció de les dues grans potències.

El dilema de Palestina no acabarà fins que es calmin les hostilitats al Pròxim Orient, com la guerra Iran-Iraq o l'ocupació militar del Líban. Consolidat aquest punt es podrà plantejar una conferència de pau a gran nivell amb possibilitats d'èxit pel Pròxim Orient on, en darrera instància, els únics interlocutors vàlids han d'ésser els palestins i Israel. ■

Ramon Roca i Ribó

EL SEGREST AERI MÉS LLARG DE LA HISTÒRIA

El 14 de juny, dos pirates de l'aire del Hezbollah (el partit de Déu), un grup de xiïtes radicals i extremistes molt influenciats per l'Ayatola Jomeini, segresten un Boeing 727 de la TWA. 145 passatgers i 8 membres de la tripulació que cobrien la línia entre Atenes i Roma són obligats a aterrar a l'aeroport de Beirut. Així va començar el segrest més llarg de la història. Rumors, incògnites i tensió per l'assassinat d'un ciutadà nord-americà, són les notes que defineixen aquesta amarga experiència per als tripulants i per a l'administració Reagan, que tant havia criticat a l'ex-president demòcrata Carter en un cas similar a l'Iran. Les exigències dels segrestadors eren l'alliberament de 766 presoners libanesos detinguts per Israel.

El 16 de juny, el xiïta Berri acceptava la responsabilitat de negociar amb EUA sobre els ostatges nord-americans. Es convertia així en el veritable protagonista d'un fet que, darrerament, ja no resulta insòlit perquè la inseguretat als aeroports de cara al terrorisme internacional s'incrementa.

L'èxit d'aquesta delicada gestió pot ésser decisiu per a Berri i la comunitat xiïta moderada. El protagonisme del grup Amal, milícia més important del xiisme moderat, i el del seu líder, fan que es produeixi una correlació de forces al Líban. Amin Gemayel, president de la Repúbli-

ca no ha tingut ni veu ni vot en aquest conflicte que, evidentment, ha afectat la seva imatge. Els Estats Units i els països que han tingut alguna relació amb la mediació entre ostatges i terroristes, han ignorat totalment la figura del President de la República, Gemayel i la del Primer Ministre, Rashid Karami, adraçant-se ràpidament al líder xiïta. D'aquest plantejament es poden treure diverses deduccions: una, que l'opinió pública internacional reconeix la comunitat xiïta moderada com la força més representativa del país en detriment de l'enfonsament de la comunitat cristiana Maronita que encapçala Gemayel; una altra observació és que Nabih Berri, un musulmà que no porta ni túniques, ni bigoti, ni barba, és un element important de la política interna del Líban i, l'altra, que en un futur immediat es poden preveure esdeveniments inesperats en la cúspide del poder constitucional del país.

A partir del mes de febrer de 1984, Berri es convertí en home fort dels barris de l'oest de Beirut derrotant l'exèrcit del President Gemayel, tot acusant-lo de bombardejar els nuclis de població netament xiïtes de la capital. De mica en mica la seva hegemonia augmentava malgrat que en nombroses ocasions tingueren fortes divergències amb els sunnites, confessió que també pertany a la comunitat musulmana.

Els drusos, minoria reduïda formada per uns 200.000 membres, és el tercer grup important de la religió musulmana. Viuen fonamentalment a les muntanyes. També tenen influència militar a Beirut, ja que mantenen el poder de la presidència de l'Estat Major de les forces armades, tot i que no tanta influència política. El seu cap és Walid Jumblatt que en nombroses ocasions ha demostrat ésser un ferm adversari dels dirigents cristians. Els drusos, si fem un repàs a la història, són el resultat d'una escissió de la comunitat xiïta, tot i que la seva filosofia i esperit, que emana de l'Alcorà, no s'identifica forçosament amb la línia de l'actual xiisme, dirigit fonamentalment per Nabih Berri sota l'ombra de l'Iman Jomeini.

Una complexitat de forces configuren el Líban del 1985, on la situació política és gairebé impossible de controlar a causa de la diversitat de comunitats enfrontades, ètnies i grups polítics, com l'Organització d'Alliberament de Palestina.

Els palestins i l'OAP

L'ocupació del Líban per Israel ha tingut dues estratègies diferents. Tel-Avid, per instàncies de Washington,

pretenia extirpar el Líban àrab, l'altra estratègia és la de fer una partició del país on la zona sud seria de control israelià. Ni l'una ni l'altra no han tingut cap resultat exitós de cara al país sionista. Amb la reducció paulatina de l'exèrcit d'Israel, en tres fases successives, de les terres libaneses, els protagonistes interns han estat els grups musulmans i sobretot els xiïtes. La protagonista externa ha estat Síria. Els perdedors han resultat ésser els cristians recolzats per Israel i l'OAP, fortament enfrontada amb els cristians.

Tot va començar l'any 1967, quan la guerra dels sis dies; els palestins hagueren de marxar de la terra que ells reclamen i l'Estat d'Israel els nega. Es dirigeixen al Líban on instal·len la «maquinària militar i política», el 1970. En ser expulsats de Jordània traslladen el quarter general a Beirut. Aquest punt és decisiu per l'Organització i per les connotacions que representa dins el context i «modus vivendi» al Pròxim Orient. Representa un Estat dins un altre Estat. A la guerra civil que es va iniciar al Líban l'any 1975, els palestins no hi participen d'una manera activa però sí indirectament, de fet, amb la seva pròpia presència. Una any després,

Síria intervé al país per tal d'evitar una derrota aclaparadora dels maronites cristians per part de les milícies radicals musulmanes i l'OAP. Així s'inicia l'ocupació siriana fins a l'actualitat, a la part nord del país, passant per moments molt tensos amb l'Estat d'Israel, com els enfrontaments militars aeris que succeïren l'any 1982 amb possibilitat d'intervenció de les dues grans potències.

El dilema de Palestina no acabarà fins que es calmin les hostilitats al Pròxim Orient, com la guerra Iran-Iraq o l'ocupació militar del Líban. Consolidat aquest punt es podrà plantejar una conferència de pau a gran nivell amb possibilitats d'èxit pel Pròxim Orient on, en darrera instància, els únics interlocutors vàlids han d'ésser els palestins i Israel. ■

Ramon Roca i Ribó

EL SEGREST AERI MÉS LLARG DE LA HISTÒRIA

El 14 de juny, dos pirates de l'aire del Hezbollah (el partit de Déu), un grup de xiïtes radicals i extremistes molt influenciats per l'Ayatola Jomeini, segresten un Boeing 727 de la TWA. 145 passatgers i 8 membres de la tripulació que cobrien la línia entre Atenes i Roma són obligats a aterrar a l'aeroport de Beirut. Així va començar el segrest més llarg de la història. Rumors, incògnites i tensió per l'assassinat d'un ciutadà nord-americà, són les notes que defineixen aquesta amarga experiència per als tripulants i per a l'administració Reagan, que tant havia criticat a l'ex-president demòcrata Carter en un cas similar a l'Iran. Les exigències dels segrestadors eren l'alliberament de 766 presoners libanesos detinguts per Israel.

El 16 de juny, el xiïta Berri acceptava la responsabilitat de negociar amb EUA sobre els ostatges nord-americans. Es convertia així en el veritable protagonista d'un fet que, darrerament, ja no resulta insòlit perquè la inseguretat als aeroports de cara al terrorisme internacional s'incrementa.

L'èxit d'aquesta delicada gestió pot ésser decisiu per a Berri i la comunitat xiïta moderada. El protagonisme del grup Amal, milícia més important del xiisme moderat, i el del seu líder, fan que es produeixi una correlació de forces al Líban. Amin Gemayel, president de la Repúbli-

ca no ha tingut ni veu ni vot en aquest conflicte que, evidentment, ha afectat la seva imatge. Els Estats Units i els països que han tingut alguna relació amb la mediació entre ostatges i terroristes, han ignorat totalment la figura del President de la República, Gemayel i la del Primer Ministre, Rashid Karami, adraçant-se ràpidament al líder xiïta. D'aquest plantejament es poden treure diverses deduccions: una, que l'opinió pública internacional reconeix la comunitat xiïta moderada com la força més representativa del país en detriment de l'enfonsament de la comunitat cristiana Maronita que encapçala Gemayel; una altra observació és que Nebih Berri, un musulmà que no porta ni túniques, ni bigoti, ni barba, és un element important de la política interna del Líban i, l'altra, que en un futur immediat es poden preveure esdeveniments inesperats en la cúspide del poder constitucional del país.

A partir del mes de febrer de 1984, Berri es convertí en home fort dels barris de l'oest de Beirut derrotant l'exèrcit del President Gemayel, tot acusant-lo de bombardejar els nuclis de població netament xiïtes de la capital. De mica en mica la seva hegemonia augmentava malgrat que en nombroses ocasions tingueren fortes divergències amb els sunnites, confessió que també pertany a la comunitat musulmana.

Una organització a la qual Espanya pot adherir-se a curt termini

LA UNIÓ EUROPEA OCCIDENTAL

Set països europeus integren la UEO: Bèlgica, França, Holanda, Itàlia, Luxemburg, Regne Unit i RFA. Encapçalada per França hi ha una iniciativa per relançar l'organització, eclipsada fins ara per l'OTAN. Felipe González, el cap del govern espanyol, ha proposat al Congrés l'estudi d'una possible participació espanyola.

La inclusió de la presència d'Espanya a la Unió Europea Occidental en el decàleg de la pau, seguretat i defensa, formulat pel president del govern, Felipe González i els esforços d'alguns països europeus, sobretot de França, per constituir un fòrum de debat permanent dels set països de l'UEO, estan traient l'organització de la seva posició d'obscurantisme, i han posat d'actualitat la Unió Europea Occidental que és, fins i tot, desconeguda per a molts ciutadans de països que hi participen.

El relançament d'aquesta organització com a «pilar europeu» de la defensa occidental està molt lligat a l'arribada de François Mitterrand a la presidència francesa (1981). Aquest home, personalment atlantista, voldria d'alguna manera —a ser possible, còmoda— desdir la decisió del general De Gaulle de sortir de l'organització militar de l'OTAN (1966). L'UEO podria ser un esquema integrat alternatiu, fins i tot, avantatjós per als francesos. D'altra banda, permetria a França conservar la seva autonomia de decisió i assentaria el principi d'organitzar la seguretat europea sobre models intergovernamentals i no supra-nacionals (com en el cas de la CECA, Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer).

A nivell global el relançament de l'UEO pretén solventar la pretesa insuficiència de coordinació europea sobre qüestions defensives i la definició d'una organització europea de defensa, ja que a l'OTAN hi participen els EUA i Canadà, i a la CEE hi ha Irlanda que practica una política de neutralitat.

Organs de l'UEO

La Unió Europea Occidental està formada per un Consell que pren decisions integrat pels titulars d'Afers Estrangers de l'organització i un consell permanent, amb seu a Londres, integrat per dos òrgans diferents, l'Agència pel Control d'Armaments (ACA) i el Comitè Permanent d'Armaments (CPA). La primera s'encarrega

que la RFA no fabriqui certs tipus d'armaments i el segon del millorament logístic dels exèrcits membres.

D'altra banda, existeix una Assembla consultiva formada pels representants dels estats membres a l'Assembla del Consell d'Europa i un secretariat general. Actualment, França, el Regne Unit, Itàlia i la RFA tenen 18 representants a l'Assembla. Bèlgica i Holanda en tenen 7 i Luxemburg només 3. Els escons de l'Assembla de l'UEO corresponen proporcionalment a la representació dins els parlaments nacionals. D'aquesta forma, els socialistes tenen 67 escons, democristians 62, liberals 24, comunistes 11 i no adscrits 14. Són 178 en total.

Encara que el PSF francès hagi tingut molt a veure amb el relançament de l'UEO i per a demostrar-ho val recordar el memoràndum de desembre de 1983, lliurat als altres estats membres, o els pronunciaments tant de Pierre Mauroy com de Claude Cheysson. Per a França el projecte també planteja problemes: en primer lloc, el control sobre les seves armes nuclears i, en segon, introduir el concepte de la «solidaritat limitada» que assegurí permetre a París estudiar les obligacions davant agressions armades a països co-aliats. Però totes aquestes dificultats poden superar-se, si es té en compte que França és el segon productor occidental d'armaments, després dels EUA i que per això gosa més que ningú crear un «pilar europeu» fins a cert punt independent del complex militar-industrial nord-americà.

Mentrestant, les dues superpotències veuen amb disgust la iniciativa, Washington reclama prudència i Moscou diu que no vol aixecar limitacions de producció d'armaments a la RFA. Els aliats europeus, però, reaccionen cobrint tot el ventall de possibilitats. Bonn, per boca de Hans Dietrich Gencher, el seu responsable d'Afers Estrangers, hi és favorable per les vinculacions de l'eix París-Bonn.

Londres, al contrari, és la posició més dura en contra, el govern brità-

nic creu que només mitjançant l'OTAN pot desenvolupar-se la defensa europea i vol que la cooperació en matèria d'armaments es faci en el si de l'Eurogrup o del Grup Europeu Independent de Projectes, tots dos organismes de l'OTAN. Holanda secunda el no britànic, però defensa una futura fusió de la CEE i l'UEO donant al Parlament europeu competències militars. Bèlgica i Itàlia donen suport al relançament, encara que amb cert escepticisme que és àmpliament compartit a la seu de l'OTAN, envers l'UEO. La inclusió de la possibilitat d'una adhesió espanyola podria ser decisiva per a les tesis favorables al relançament.

Una organització inexistent

Després de la II Guerra Mundial, França i el Regne Unit signen el tractat de Dunkerque (4-3-87), un acord de defensa mútua que s'intenta projectar cap a d'altres països europeus. El Benelux acorda d'adherir-se al tractat, el qual s'amplia amb garanties més àmplies i es converteix en el Tractat de Brussel·les (173-48), que suposa una garantia davant de qualsevol agressor i que formalment s'anomena Tractat de Col·laboració en matèria econòmica, social, cultural i de legítima defensa. A l'agost de 1950, Winston Churchill i Paul Reynaud van proposar de crear un exèrcit europeu integrat, sobretot per tal d'evitar el rearmament alemany. Dos mesos després, René Pleven, president del Consell Francès, fa acceptar per l'Assembla Nacional un pla per endegar la «Comunitat Europea de Defensa» (CED), integrant la recentment constituïda RFA (concretament el 15-9-49).

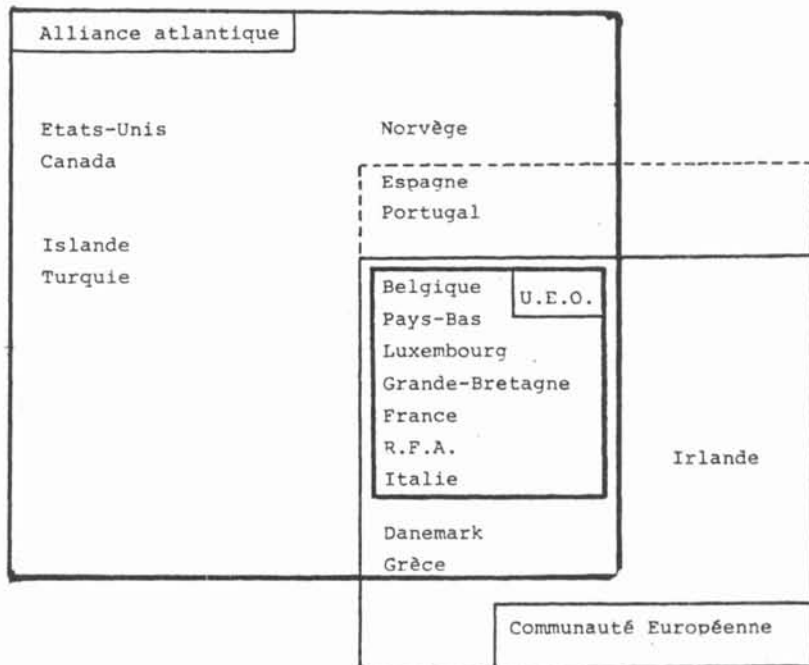
Les circumstàncies polítiques del moment i l'interès francès per organitzar una política de defensa nacional, fan fracassar la CED que volia aplegar França, els tres països del Benelux: el Regne Unit, la RFA i Itàlia. Malgrat això, els set països europeus comencen a plantejar-se la necessitat d'un mitjà institucional pro-

pi per organitzar la seva defensa.

El 23 d'octubre de 1954 s'institueix, mitjançant els acords de París, la Unió Europea Occidental, que en aquells moments responia bàsicament a l'interès de francesos i anglesos d'inventar una trama institucional i jurídica que introduís la RFA dins una estructura militar vinculant i operativa. Aquest procés s'organitzà en base a la prèvia restauració de la sobirania de la República Federal d'Alemanya, i a la fi del seu règim d'ocupació, la projecció del tractat de Brussel·les a Itàlia i a la RFA i, finalment, l'entrada de la RFA a l'OTAN.

Aconseguit aquest objectiu cabdal, l'UEO es va veure ràpidament buidada de contingut: d'una banda els aspectes militars europeus es debatien a l'OTAN, i d'altra la CEE absorbia totes les qüestions polítiques. Tanmateix, la creació de l'Eurogrup, en el qual no està integrada França, es consolidà com el «segon pilar» del sistema de l'OTAN (així ho definí el president Kennedy). ■

Xavier Horcajo

Butlleta de subscripció

Nom i cognoms

Adreça

Població D.P. Telèfon

Data de naixement D.N.I. n°

Professió

Demana més informació

Subscriu els serveis de CIDOB

Quota 3.000 ptes. any

Quota 5.000 ptes. any (col·laborador)

Quota ptes. any (protector)

Sistema de pagament:

Domiciliació de rebut anual a entitat bancària o de crèdit.

Ompliu, si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB.

Data

Signatura

Banc o Caixa

Adreça

Població D.P.

Nom del(s) titular(s)

.....

Senyor Director:

Li prego que prengui nota de carregar al meu compte / a la meua llibreta, obert/a en aquesta entitat, els rebuts que els presentarà CIDOB.

Atentament

(signatura)

Signat per

Adreça del titular

N° compte/llibreta

Després de la mort d'en Tancredo Neves

BRASIL: UNA POTÈNCIA EN POTÈNCIA

La delicada transició política que viu el Brasil després de 21 anys de dictadura militar s'ha agreujat per la mort de Tancredo Neves, un polític que no ha estat elegit democràticament pel poble, però en el qual confiaven gairebé totes les forces polítiques. Aquesta transició està amenaçada pel fantasma del deute exterior i l'elevat índex de la inflació.

El Brasil està travessant un episodi històric essencial i vital. El país està immers en un estat econòmic francament pessimista. Actualment està amenaçat per un deute exterior de 100.000 milions de dòlars, i una inflació de prop del 240% l'any 1984. Un altre factor important és el canvi polític intern, passant d'un règim de dictadura militar a una República democràtica amb totes les conseqüències que representen 21 anys de poder militar en un macroestat de més de 8 milions de quilòmetres quadrats i 130 milions de persones.

La gran esperança de Tancredo Neves com a coordinador d'una primera fase per instal·lar la democràcia definitiva s'ensorra amb la seva mort. Però l'«era Neves», un president electe que mai no exercí, ha significat, significa i significarà un fet decisiu per acabar amb el despotisme, la demagògia, el servilisme i la corrupció en el si de la República.

Tancredo Neves, que era el líder del sector moderat de l'oposició progressista, va saber interconnectar els difícils fils dels diferents corrents que engloben l'Aliança Democràtica formada pel principal partit, Partit del Moviment Democràtic Brasiler (PMDB), liderat per Guimaraes, i una escissió del Partit Demòcrata Social (PDS), partit del règim totalitari que és el Partit de Front Lliberal (PFL) i comandat pel vice-president de la República, Chaves.

José Sarney, una tasca difícil

De fet, des que va ésser elegit Neves president electe de la República fins la seva mort, José Sarney era el president en funcions del Brasil. Si Neves ja ho tenia difícil per l'estat econòmic, les lluites internes entre partits i, sobretot, per les disputes personals de poder, en el si dels di-

ferents partits, Sarney es troba amb una manca d'experiència que dubtosament podrà superar. Alguns membres del govern, al qual havien accedit per confiança a Neves, i que en alguns casos eren incondicionals, ja s'han plantejat la possibilitat d'abandonar.

De tota manera, el paper que ha de jugar Sarney fonamentalment és el de preparar el camí per a les eleccions de 1986 i aconseguir un acord ampli entre les diverses forces del país. Si vol continuar o mantenir el seu càrrec ha de seguir els eixos fonamentals del programa Neves. Si no és així, els membres del seu partit, i no cal dir els dels altres, li podrien recordar que ell ha donat suport a la dictadura fins l'últim moment.

L'Aliança Democràtica va donar suport a Neves cap a la presidència sota els següents pactes: «Assemblea Constituent que democratitzi la Constitució i adopti l'elecció directa del president, Reforma de la Llei de Partits, reordenament econòmic i social, la Reforma Agrària i una política exterior sobirana».

A la recerca d'una política exterior

Un dels motius de l'endeutament exterior és la falta de criteri en els paràmetres principals de política exterior els darrers anys. Algunes transnacionals han fet l'agost en terres caríques a causa dels favoritismes i la corrupció.

Les relacions diplomàtiques amb l'Argentina fins ara no han estat massa cordials, la voluntat de millorar-les s'ha fet palesa arran dels sengles contactes entre les dues potències que són, en potència, les més riques de la vasta regió americana. Tres estats sud-americans, Brasil, Argentina i Mèxic, tenen un denominador comú:

el seu deute exterior és molt preocupant. A més a més, les administracions de Brasília i Buenos Aires estan en una transició democràtica, aquest és el gran motiu que respon al viratge d'ambdós països.

Les relacions comercials i polítiques amb la Unió Soviètica i la Xina són bastant normals —segons fonts autoritzades del govern de Brasil— i s'intenta una reaproximació a Cuba. La tensió que impera amb els EUA s'ha fet evident, per exemple, amb la no aprovació al boicot econòmic dels nord-americans a Nicaragua. La premsa del Brasil s'ha fet força ressò del viatge que recentment Ronald Reagan ha realitzat a Europa; el viatge ha estat criticat per l'extraordinari protagonisme que els EUA volen tenir arreu del món. Al mateix temps, la visita al cementiri nazi de Bittburg tampoc no ha estat ben vista.

Europa fins ara no ha estat en cap programa d'expansió comercial pel Brasil a causa de les normatives tan estrictes i la poca flexibilitat del Mercat Comú, però sembla ser que s'intentarà buscar i obrir nous mercats per resoldre la situació econòmica interna del país.

El Brasil és un vast territori amb gran riquesa en el seu subsòl: el petroli, el ferro, l'or, el ciment, el manganès, l'acer i l'electricitat en són un exemple. A més té mils de quilòmetres de costa, la qual cosa li dona, lògicament, una importància estratègica, ja que és una gran finestra de l'Atlàntic mig i sud. ■

Ramon Roca i Ribó

Declaracions d'Ivan de Otero Ribeiro al CIDOB

BRASIL, DEMOCRÀCIA I REFORMA AGRÀRIA SOTA EL FANTASMA DE L'ENDEUTAMENT EXTERIOR

El prestigiós especialista en política agrària del Brasil, Ivan de Otero Ribeiro ens fa un balanç de la situació política i agrària del país. Afirmar que la característica fonamental de la Reforma és la de convertir més de 20 milions de pagesos en ciutadans de primera, a la vegada que el dret de participació en una societat democràtica de recent implantació és el primer deure del Govern.

El miracle econòmic brasiler, tan anhelat, ¿s'ha dut a terme o bé encara han de passar alguns anys per veure'n els fruits?

Sí que va existir, però fou sota unes característiques molt dures i perverses, va beneficiar algú però no la gran part de la població. A la dècada dels 70 hi va haver un període de grans taxes de creixement del producte intern brut, la qual cosa va beneficiar certs sectors,... però això és cosa del passat. Des de l'any 1981 el país ha entrat en la recessió econòmica més forta de la seva història, en l'actualitat s'estan pagant les conseqüències i es preveu que duraran bastants anys.

¿Quines han estat les causes d'aquesta recessió o crisi econòmica?

La primera gran causa és l'elevadíssim deute exterior, produït per una política que existí a nivell de grans potències a partir dels primers estocs de petroli. Això reportà un gran moviment de petrodòlars, aleshores els països del tercer món o països en vies de desenvolupament hagueren de demanar préstecs molt elevats. També ha coincidit amb una política interna de règim autoritari, la qual cosa no ha ajudat gens a les relacions bilaterals comercials. Per altra banda, s'ha deixat de costat la producció de productes de primera necessitat pel país. L'any passat, la taxa d'inflació fou del 240%, enguany, després dels tres primers mesos, ha estat prop del 10%, el propassat mes d'abril es produí una lleugera baixa, mantenint-se de promig a 7,2% per mes.

Els objectius fonamentals de l'«etapa Neves» ¿han estat l'obtenció de la democràcia, o al menys l'intent de consolidar les vies i canals democràtics i acabar amb l'endeutament exterior, o bé són d'altres?

L'experiència de Neves ha tingut i tindrà una gran influència en la nova república, i es caracteritza per les dues coses. Una preocupació molt gran per enfrontar-se a la crisi social i econòmica, i la consciència que aquesta crisi només es podrà afrontar d'una manera: utilitzant els canals democràtics. En aquest sentit el Brasil està molt preocupat i es fa el possible perquè la població participi igual que el Senat Federal i la Cambra de Diputats en les grans discussions dels programes econòmics i del futur gran pla nacional econòmic. Al mateix temps, hi ha un esforç per organitzar la societat i sobretot per transformar en ciutadans un gran nombre de la població rural que fins ara estava allunyada de tota participació social. Aquest és el gran objectiu de la Reforma Agrària.

¿Què pensa el poble brasiler de la forta desigualtat industrial i agrícola entre alguns estats del nord, com ara el Parà, Maranhão, Piauí, i els del sud, com Paraná, São Paulo, etc., i el futur d'aquesta Reforma?

No es pot dir d'una manera molt clara que uns estats siguin industrials i uns altres agrícoles. A tota la part sud del Brasil s'ha ubicat el procés de modernització recent de l'agricultura. En aquesta zona és on hi ha l'agricultura més mecanitzada i sofisticada; al mateix temps, també és el centre industrial del país. Els estats

del nord són agrícoles, però certament més endarrerits malgrat que en alguns indrets es localitzin illes industrials i maquinària més moderna per l'agricultura. Que existeixi un desequilibri regional és diferent, la població ho percep de diverses maneres. Hi ha una consciència a nivell de govern, la voluntat ferma de crear les condicions necessàries perquè el poble i les classes més baixes tinguin l'oportunitat d'exigir més.

Com a expert en la Reforma Agrària del Brasil, ¿en quina fase es troba i quines són les característiques fonamentals d'aquesta Reforma llargament esperada?

És la primera vegada en molts anys que es planteja d'una forma clara com a una fita del govern; és cert que el govern de Goulart, abans del cop, ja la plantejà, però el quadre de turbulència política no li va permetre realitzar-la. Actualment hi ha una llei de Reforma Agrària, hi ha la intenció del govern i s'ha creat un ministeri especial per coordinar aquesta reforma. Estem preparant el gran pla nacional de la reforma que ha quedat acabat a finals del mes de maig d'aquest any. Ara ja només cal encetar el pla tenint com a fita bàsica la desapropriació per interès social de la gran quantitat de terres improductives que existeixen actualment. Després de l'aplicació d'aquesta fase se'n podran beneficiar prop de 10 milions de pagesos potencials pel canvi de tinença de les terres. Aquest programa, per les seves aplicacions polítiques, socials i econòmiques, és molt important per al país.

Es dona el cas, sovint, que grans propietats de terra estiguin sota el control de persones forasteres?

Sí, un nombre considerable d'hectàrees de terreny són de propietat estrangera. Hi ha limitacions per part de la llei però tot sovint es burla. A més a més, algunes d'aquestes propietats són transnacionals o societats amb capital brasiler, però els màxims accionistes són italians, etc. d'arreu del món. Hi ha diverses estadístiques que ho demostren.

¿Quins són els productes agraris més importants de cara a l'exportació?

El cafè, el cacau i la canya de sucre. Després del procés de modernització s'han incorporat la soja i el suc de taronja; també exportem cotó i carn, entre d'altres coses menys importants.

Actualment, ¿quins són els partits que estan més consolidats al Brasil, i a curt termini, quins poden jugar un paper decisiu en el marc de la nova democràcia que totes les forces polítiques, no adherides al règim militar, tant anhelen?

El partit més fort, que és el partit eix de la Aliança Democràtica, és el Partido del Movimento Democrático Brasileiro (PMDB) que té una tradició de lluita durant el llarg temps del totalitarisme, aquest és un partit amb característiques de front democràtic que engloba altres partits més petits. Aquest partit pot sofrir algunes transformacions però continuarà essent el més fort com a mínim fins l'Assemblea Constituent a finals del 1986. El Partido de Frente Liberal (PFL) es formà l'any passat arrel d'una escissió del partit del règim autoritari; aquest forma part també de l'Aliança Dem-

ocràtica del govern. És un partit que està guanyant punts de popularitat i que pot aconseguir un lloc important.

Un partit que està en crisi és el Partido Democrata Social (PDS), pertany al sector oficialista, molts dels seus membres s'estan passant al (PFL) d'en Chaves. Tota aquesta trajectòria depèn molt de l'evolució de les eleccions municipals que es portaran a terme el proper mes de novembre, cosa que també pot afectar l'Aliança Democràtica i pot produir, fins i tot, canvis i tremolors en el si de l'Aliança. Un altre partit és el dels treballadors (PT), un partit nou liderat per Ignacio da Silva, un líder obrer de grans qualitats. Aquest partit sofrí molt per la seva oposició contra l'elecció indirecta de Tancredo Neves. El partido Democrático del Trabajo (PDT) d'en Brizola, governador de Rio de Janeiro i que està lligat a

la Internacional Socialista, té molt de pes al seu estat però fora no és massa poderós, la seva organització encara no està ben configurada, en definitiva, les possibilitats d'aquest partit depenen molt de la personalitat del seu líder, Brizola. El Partido del Trabajo de Brasil (PTB) és el laborista clàssic de Brasil, en aquests moments és molt dèbil, el seu president Eugenio Cuadros es vol presentar a candidat d'alcalde de São Paulo.

¿Quin és el paper dels partits clandestins que fins ara han estat a la il·legalitat, i quines són les tendències, les forces internes i els líders del PMDB, partit més important a Brasil?

Sí, hi ha diversos partits que ara passaran a la legalitat com és el Partido Comunista Brasileiro (PCB) que té alguns diputats federals dins del

PMDB; el seu futur depèn molt de la legalitat, ha de canviar els seus mètodes de treball i ha de democratitzar el si del partit, ha de disminuir les fórmules tecnòcrato-administratives. Hi ha altres partits molt petits i que són molt joves, el Partido Revolucionario Comunista, el MR-8, però tenen poques possibilitats de moment.

Ulises Guimarães és un gran líder que controla el sector esquerrà de la Aliança, però el governador Fernando Rico Cardoso té cada vegada més importància. El paper de governador és vital perquè els sistemes federatius descentralitzen l'aspecte econòmic però donen lloc a una transgressió de la política brasilera.

¿Hi ha cap relació entre el viatge de Tancredo Neves al nostre país amb la transició democràtica espanyola per tal de fer de mirall per a la

societat brasilera que ara enceta democràcia?

La transició espanyola és difícil de copiar al nostre país, perquè tenim característiques històriques, polítiques, culturals i geogràfiques molt diferents. La transició espanyola s'ha estudiat a fons ja que deprés de 40 anys de dictadura ha estat un repte per a la societat espanyola que ha demostrat el seu grau de maduresa. També hem estudiat els diversos pactes socials de l'Estat espanyol, perquè al Brasil els haurem de fer tot seguit. Estem interessats a estrènyer els llaços comercials amb l'Estat espanyol, que és un país germà. ■

Ramon Roca i Ribó

Intent de solidaritat entre continents

III CONVENCIO DE LOMÉ

La tercera Convención de Lomé, un instrumento auténtico y excepcional de cooperación entre un grupo de países del Norte (los 10 miembros de la Comunidad Económica Europea CEE) y del Sur (los 6 Estados asociados de África, el Caribe y el Pacífico—ACP), fue firmada el 8 de diciembre de 1984, en la capital de Togo, después de 14 meses de negociaciones. Este instrumento, que tiene vigencia de cinco años (1985-1990), consolida y construye sobre las ganancias de Lomé II y proporciona, en particular, un aumento en la ayuda financiera proporcionada por la CEE a sus asociados del Tercer Mundo.

La negociación para la ratificación de la Convención de Lomé entre la Comunidad, y los 64 países del grupo de estados ACP a los que se sumaron Angola y Mozambique culminó exitosamente.

Los socios se pusieron de acuerdo acerca del texto de la nueva Convención, que fue acordada en Lomé y que regirá sus relaciones por un nuevo período de cinco años.

De este modo se ha hecho realidad la voluntad de ambas partes, expresada desde el inicio de las negociaciones: «continuar, reforzar y hacer que sea más eficaz» la cooperación basada en la solidaridad y el interés mutuo.

1. La nueva Convención de Lomé confirma en efecto los logros de las Convenciones anteriores. Reafirma claramente los principios que fundamentan la cooperación ACP-CE: no-ingerencia, respeto mutuo de la soberanía de los signatarios. Da continuidad y refuerza los principales instrumentos de cooperación: régimen de intercambios, Stabex, Sysmin, protocolos y arreglos comerciales especiales.

En el contexto internacional particularmente desfavorable, en el que la mayoría de las instituciones multilaterales de financiamiento del desarrollo reducen, tal vez en proporciones importantes, su capacidad de acción, la Convención mantiene el esfuerzo financiero de la Comunidad a un nivel tal que hace posible la continuidad de la cooperación financiera y técnica a un ritmo idéntico al pasado.

La nueva Convención, por lo tanto, va más allá que la simple continuación de lo ya conquistado.

2. Extrayendo las lecciones de los cambios en el medio económico internacional, de las dificultades particulares que confrontan los países ACP, de la experiencia de casi un cuarto de siglo de cooperación, la Comunidad y los ACP se abocaron a elevar la eficacia de la ayuda.

La búsqueda de esta eficacia ha sido una constante preocupación en las negociaciones, y esta meta por todos compartida se refleja a todos los niveles de la Convención, tanto a nivel de los objetivos de la cooperación que se expresan claramente y se precisan desde el inicio de la Convención, como a nivel de los instrumentos cuyos mecanismos han sido revisados al detalle con el objeto de asegurar su adaptación y pronta puesta en funcionamiento, así como su eficacia, su capacidad para responder a nuevas necesidades. Entre estas mejoras se puede mencionar al Stabex (reforzado financieramente) la mayoría de cuyos mecanismos han sido revisados para que contribuyan más eficazmente al restablecimiento de los sectores de producción agrícola básica en los ACP, sector cuya degradación ha preocupado de modo particular a los negociadores.

Puede igualmente citarse el mecanismo Sysmin, cuyo dispositivo y procedimiento para su puesta en funcionamiento también fue mejorado y que en lo sucesivo podrá beneficiar a un mayor número de países ACP productores de minerales.

El régimen comercial de Lomé, de por sí extremadamente liberal ya que prevé además de disposiciones particularmente favorables para los productores básicos de los ACP (azúcar, ron, bananos y carne bovina) y del libre acceso para casi todas las exportaciones ACP, fue igualmente examinado en detalle y mejorado en todos los aspectos en los que se lo juzgó necesario y posible.

La búsqueda de una mayor eficacia afectó sobre todo la puesta en marcha de la cooperación financiera y técnica. La búsqueda de una mayor adaptación de la ayuda a las nuevas necesidades, la búsqueda de una mejor articulación de las acciones con las políticas definidas por los países beneficiarios, ha conducido por un lado, a la adopción de nuevas formas de intervención (ayuda al mantenimiento, programas sectoriales, apoyo a políticas o estrategias sectoriales y en primer lugar a las estrategias para la alimentación) que complementarán la ayuda tradicional a las nuevas inversiones, y por otro lado, a una profundización sensible del proceso de programación de la ayuda.

3. En fin, la Convención se enriquece con la introducción de numerosas innovaciones en aspectos que estuvieron ausentes en las convenciones anteriores o que fueron tratados marginalmente.

Las disposiciones en asuntos socioculturales abren un campo nuevo para la cooperación, y enriquecen a la vez, los logros de todas las demás áreas, haciéndose evidente que el tomar en cuenta la dimensión socio-cultural es un factor de éxito clave.

La Convención definió igualmente el contexto y campo de aplicación de acciones de largo aliento (acciones temáticas) para la preservación de los grandes equilibrios naturales y en parte la lucha contra la sequía y el avance de los desiertos.

En el campo de las inversiones privadas cuyo rol es reconocido, al igual que la necesidad de ofrecer a éstas un clima favorable, un trato equitativo y estable, la Convención trazó un marco de referencia y señaló principios con precisión; en particular la no discriminación, que debería favorecer el logro de acuerdos bilaterales entre los Estados Miembros y los Estados ACP. La Convención encara también —con la prudencia que se impone en este dominio— toda una serie de estudios orientados a facilitar el acceso de los países ACP en los mercados de capitales y a mejorar el financiamiento de su comercio exterior.

Entre estos estudios se encuentra el de un sistema conjunto de garantías a las inversiones privadas europeas en los países ACP.

En el campo de la pesca y de los transportes marítimos, la nueva Convención diseñó también el marco de referencia de una cooperación más sólida tomando en cuenta tanto la creciente importancia de estos sectores para el desarrollo de los países ACP, como la evolución del contexto internacional: Conferencia de las Naciones Unidas sobre el mar, código de conducta de las Conferencias Marítimas.

Font: *Foro del desarrollo*, abril 85.